

SAVIŠVIETA 2001/1

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos periodinis leidinys
2001 metų sausis – birželis

ĮŽANGOS ŽODIS

Pirmasis 2001–ųjų metų Savišvietos numeris skiriamas trimis svarbiems šių metų suaugusiųjų švietimo įvykiams: Kalbų metams Europoje, Mokymosi visą gyvenimą memorandumo aptarimui bei Asociacijos ataskaitinei – rinkiminei konferencijai. Mūsų Asociacija buvo aktyvi šių įvykių dalyvė arba organizatorė. Europos Tarybos ir Europos Sąjungos iniciatyva, kurią parėmė ir Lietuvos Seimas, 2000–ieji paskelbti Kalbų metais Europoje. Jų idėja – puoselėti Europos kalbas, raginti Europos piliečius mokytis kalbų ir bendrauti įvairiomis kalbomis. Didžioji dalis Savišvietos straipsnių yra skiriami šiai progai: pateikiame informaciją apie Kalbų metų organizavimo prielaidas, tikslus ir eigą, publikuojame Europos Tarybos medžiagą apie kalbų įvairovę bei Lietuvos mokytojų, dėstančių kalbas suaugusiesiems, straipsnius, kuriuose jie dalijasi darbo patirtimi. Tikimės, kad paprastas ir nuoširdus pasidalijimas tuo, ką jie patys sužinojo ir išmoko kursuose, seminaruose, perskaitė literatūroje ir pritaikė savo darbe, paskatins daugiau suaugusiųjų švietėjų – Savišvietos skaitytojų – atsilipti į nuolatinį mūsų kvietimą dalintis darbo patirtimi. Kad suspėtų reaguoti į sparčius ekonominius bei socialinius pokyčius, šiuolaikiniam žmogui, norinčiam išlikti aktyviam visuomenėje, žengiančioje į žinių amžių, kalbų mokėjimas yra vienas iš pagrindinių įgūdžių. Šiam įgūdžiui didelę reikšmę teikia ir *Mokymosi visą gyvenimą memorandumas*, kurį 2000–ųjų metų spalio mėnesį paskelbė Europos Komisija. Suformulavusi Memorandume šešias svarbiausias tezes, apibūdinančias mokymosi visą gyvenimą plėtros gaires, Europos Komisija pakvietė visus mokyti(s) suinteresuotus asmenis ir institucijas diskutuoti tezes bei teikti pasiūlymus, kaip konkrečiai galėtų būti įgyvendinamos mokymosi visą gyvenimą nuostatos. Diskusijai Lietuvoje Švietimo ir mokslo ministerijos pavedimu vadovavo Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija. Memorandumo aptarimo Lietuvoje vadovas Arūnas Bėkšta pristato skaitytojui Memorandumo aptarimo procesą bei apibendrintus aptarimo dalyvių pasiūlymus. Visą Memorandumo tekstą bei išsamią aptarimo ataskaitą galima rasti LSŠA tinklapyje www.laae-lssa.lt.

Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo plėtotės skyriaus vedėjas Ričardas Ališauskas rašo apie mokymosi visą gyvenimą galimybių formavimo strategiją, pateikia keletą idėjų, kaip galima pertvarkyti šalies švietimo sistemą, kad atsirastų sąlygos mokytis visą gyvenimą. Straipsnį autorius parengė remdamasis savo pranešimu vaizdo konferencijoje, skirtoje Memorandumo aptarimo rezultatams. 2001 metų gegužės 16 d. įvyko LSŠA ataskaitinė – rinkiminė konferencija, kurioje pagal dabar veikiančius Asociacijos įstatus galėjo dalyvauti tik filialų susirinkimuose išrinkti delegatai. Trečiojoje Savišvietos dalyje spausdiname LSŠA prezidento prof. Vincento Dienio bei valdybos pirmininkės Romos Vilimienės pranešimus, konferencijos nutarimus bei naujųjų LSŠA valdymo organų sąrašus, norėdami, kad ši informacija pasiektų visus Asociacijos narius bei LSŠA veiklą besidominčius asmenis.

Jūsų pastabų, komentarų, nuomonių apie Savišvietos leidinį ir LSŠA veiklą laukiame adresu Geležinio vilko g. 12, 2600 Vilnius, tel./f.(22)619031, el.paštas: lssa-vilnius@delfi.lt (valdybos pirmininkė) arba lssa@takas.lt (administracija).

Internetinės svetainės, kurioje Jūs galite sužinoti pačias karščiausias naujienas apie įvykius Asociacijoje, adresas: www.laae-lssa.lt

Lietuvos Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus kreipimasis į Mokymosi visą gyvenimą vaizdo konferencijos dalyvius

Lietuva jungiasi į modernių Europos visuomenių gretą. Šiandien tos visuomenės tampa žinių visuomenėmis, visų jų ekonomika grindžiama žiniomis. Esminė tokių visuomenių egzistavimo ir būtina modernėjimo sąlyga – piliečių mokymasis visą gyvenimą.

Labai svarbu, kad Lietuva neatsilikytų, neliktų šių procesų nuošaly. Mūsų valstybei šiandien būtina perimti modernią švietimo patirtį, plėtoti nuotolinį mokymą, kūrybingai jungti formaliojo ir neformaliojo mokymosi formas. Būtina paversti universitetus, kolegijas, profesines ir bendrojo ugdymo mokyklas atviromis mokymo įstaigomis, siūlančiomis kuo įvairesnes paslaugas visiems piliečiams, derinančiomis formalųjį ir neformalųjį mokymąsi.

Mokymasis visą gyvenimą – tai ne tik valstybės, bet ir visuomenės, verslo bendruomenės, pačių piliečių rūpestis. Valstybės užduotis – skatinti verslą ir visuomenės institucijas aktyviau dalyvauti kuriant šalyje nuolatinio mokymosi erdvę.

Linkiu kuo geriausios sėkmės visiems, kurie šio svarbaus darbo šiandien imasi.

Valdas Adamkus
Lietuvos Respublikos Prezidentas

Vilnius, 2001 metų birželis

I. KALBŲ METAMS EUROPOJE

Apie Kalbų metus Europoje

Europos Taryba ir Europos Sąjunga paskelbė 2000–uosius Kalbų metais Europoje, o Lietuvos Respublikos Seimas – Kalbų metais Lietuvoje.

Kalbų metų tikslai

- Skleisti ir puoselėti Europos kalbų palikimą.
- Skatinti Europos piliečius bendrauti daugeliu kalbų, net ir tomis, kurios nėra plačiai vartojamos.
- Paremti kalbų mokymąsi visą gyvenimą, atsižvelgiant į ekonominius, socialinius ir kultūrinius pokyčius Europoje.

Tikimasi, kad Kalbų metai Europoje paryškins kalbų įvairovės vertę ir galimybių visiems piliečiams išmokti kelias kalbas svarbą.

47 valstybės pakviestos dalyvauti Kalbų metų Europoje 2000–aisiais renginiuose: 41 valstybė – Europos Tarybos narė (tarp jų ir Europos Sąjungos valstybės) ir 6 valstybės, ratifikavusios Europos kultūros konvenciją.

Į Kalbų metų Europoje renginius siekiama įtraukti plačiąją visuomenę – ir jaunimą, ir vyresnio amžiaus žmones. Individualūs asmenys kviečiami dalyvauti viešuose renginiuose ir varžybose bei pradėti mokytis naujų kalbų. Kalbos specialistai, studentai ir moksleiviai – susipažinti su įvairiais kalbų mokymo metodais. Politikams, darantiems poveikį kalbų mokymui, Kalbų metų renginiai – tribūna problemoms, susijusioms su kalbų įvairove, išsakyti, o nevyriausybinėms organizacijoms – savo požiūriui į kalbų mokymąsi ir kalbų mokymo politiką išreikšti.

Žurnalistai ir žiniasklaida kviečiami atkreipti dėmesį į kalbų mokymosi problemas ir skatinti visuomenę aktyviai dalyvauti Metų renginiuose. Bendrovės ir fondai skatinami paremti veiklą, susijusią su Kalbų metais Europoje, ir dalyvauti Metų renginiuose.

Informaciją apie Kalbų metų renginius Europoje ir Lietuvoje galima rasti <http://www.eurolang2001.org> arba Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje (A.Volano g. 2/7, Vilnius, interneto puslapis: www.smm.lt)

Kalbų įvairovė Europoje

Žmonės. Mūsų planetoje gyvena per šešis milijardus žmonių, kalbančių 6000–7000 kalbų. Keliomis kalbomis, pvz., anglų ir kinų, kalba milijonai ar šimtai tūkstančių milijonų žmonių, bet yra kalbų, kurias vartoja tik keli tūkstančiai žmonių. Kalbomis, sudarančiomis 96% visų kalbų, kalba tik 4% visų pasaulio žmonių.

Europiečiai visada žinojo, kad jų žemynas itin turtingas kalbų, ypač jeigu lyginsime su Šiaurės Amerika ar Australija. Tačiau tik 3% visų pasaulio kalbų, t.y. 225 kalbos, yra atsiradusios Europoje. Dauguma pasaulio kalbų kalbama plačioje teritorijoje abipus pusiaujo – Pietryčių Azijoje, Indijoje, Afrikoje ir Pietų Amerikoje.

Daugelis europiečių gali manyti, kad įprastas yra vienakalbis gyvenimo būdas. Bet pusė ar net du trečdaliai pasaulio gyventojų kalba dviem, o nemaža jų – ir keliomis kalbomis. Daugiakalbio žmogaus gyvenimas yra kur kas patogesnis negu vienakalbio.

Kalbos. Kalba – tai natūrali garsų ir simbolių sistema, kurią įvairiais tikslais vartoja tam tikra žmonių grupė, kad bendrautų, reikštų kultūrinę tapatybę, perduotų socialinius ryšius, teiktų pasitenkinimą (pvz., literatūra). Visos kalbos yra sudėtingos. Jos skiriasi viena nuo kitos garsais, gramatika, žodynu, diskurso struktūra.

Kiekvienos kalbos gramatika apima keletą tūkstančių žodžių darybos formų ir sakinio formavimo būdų. Didžiulis kiekvienos kalbos žodynas patenkina visų kalbančiųjų ta kalba poreikius.

Be abejo, žmogus moka ir vartoja tik dalį viso žodyno. Išsilavinusių žmonių aktyvusis žodynas siekia apie 50 tūkstančių žodžių. Dar daugiau žodžių, tų, kuriuos moka, bet nevartoja, sudaro pasyvųjį žodyną. Gyvosios kalbos ir kultūros nuolat kinta. Žmonės daro poveikį vienas kitam ir kalbėdami, ir rašydami. Naujos žiniasklaidos priemonės, pvz., internetas, teikia naujų galimybių kalbai plėtoti. Kalbos visada

siejasi viena su kita ir visai viena kitą veikia, ypač skolindamosi žodžius. Pavyzdžiui, anglų kalba per keletą šimtmečių pasiskolino sau žodžių iš 350 kalbų, o Europos kalbos daug žodžių iš anglų kalbos skolinasi dabar.

Kalbų šeimos. Kaip ir vienos šeimos nariai, kalbų šeimos yra tarp savęs susijusios. Pagal kilmę dauguma Europos kalbų sudaro vieną didelę indoeuropiečių kalbų šeimą. Plačiausiai vartojamos Europoje yra germanų, romanų ir slavų šakų kalbos.

Šiaurinę germanų šakos kalbų grupę sudaro danų, norvegų, švedų, islandų, farerų kalbos, o vakarinę – vokiečių, olandų, fryzų, anglų ir jidiš kalbos. Romanų kalbų šakai priklauso rumunų, italų, korsikiečių, ispanų, portugalų, katalonų, prancūzų, romėnų ir sardiniečių kalbos. Slavų kalbų šakai priklauso rusų, ukrainiečių, baltarusių, lenkų, vėndų, čekų, slovakų, slovėnų, serbų, kroatų, makedoniečių ir bulgarų kalbos. Keltų kalbų grupę sudaro airių, škotų, gaėlių, velsiečių ir bretonų kalbos. Baltų kalbų šakai priklauso gyvosios latvių ir lietuvių kalbos ir jau išnykusi senoji prūsų kalba. Archaiškiausia iš gyvųjų indoeuropiečių kalbų yra lietuvių kalba.

Graikų, albanų ir armėnų kalbos sudaro atskiras kalbų šakas. Baskų kalba nepriklauso indoeuropiečių kalbų šeimai ir jos kilmė nežinoma.

Europoje yra ir kitų šeimų kalbų. Ugrų – finų kalboms priklauso suomių, karelių, estų, vengrų, samių ir kelios retai vartojamos kalbos, o tiurkų šeimai – turkų ir azerbaidžanų kalbos. Kaukazo kalbų šeima sudaro 40 kalbų, kuriomis kalbama teritorijoje tarp Juodosios ir Kaspijos jūros. Tai gruzinų, abchazų ir kitos kalbos. Hebrajų kalba priklauso semitų chamitų kalbų šeimai, o berberų kalba – Afrikos kalbų šeimai.

Europos kalbos. 47 Europos kultūros konvenciją pasirašiusios šalys turi 40 valstybinių kalbų. Skaičiai dažnai skiriasi, bet priskaičiuojamos net 225 vietinės kalbos. Penkios didžiosios, kuriomis kaip gimtosiomis kalba daugiausia žmonių Europoje, yra rusų, vokiečių, anglų, prancūzų ir italų kalbos. Daugelyje Europos valstybių kalbama keliomis kalbomis. Išimtys gali būti tik tokios mažos valstybės kaip Lichtenšteinas ir Vatikanas. Tačiau net ir jose vartojama antroji kalba.

Daugumoje šalių egzistuoja tautinių mažumų ar regioninės kalbos. Didžiausia kalbų įvairovė yra Rusijos Federacijoje. Priklausomai nuo skaičiavimo kriterijų jų randama nuo 130 iki 200.

Dauguma retai vartojamų kalbų yra ant išnykimo ribos. Kalbų išnykimo priežastys gali būti įvairios: fizinis bendruomenės ar jų arealo sunaikinimas (aplinkos krizė ar ligos), aktyvus politinių grupuočių antagonizmas, o pati bendriausia priežastis – galingas ekonominis ir kultūrinis prestižinių kalbų brovimasis.

Europos Tarybos pastangomis 1998 metais buvo sukurtos dvi svarbiausios tarptautinės priemonės mažai vartojamoms kalboms plėtoti ir saugoti.

30 Europos valstybių galioja Nacionalinių mažumų apsaugos konvencija (pastaruoju metu ją pasirašė dar 8 valstybės). Regioninių ir mažumų kalbų Europos chartija galioja 11 valstybių (pastaruoju metu pasirašė dar 13 valstybių). Tokių tarptautinių sutarčių pasirašymas rodo didėjančią visų valstybių atsakomybę ir susirūpinimą dėl nykstančių kalbų išsaugojimo.

Parengta pagal Europos Tarybos informacinį Kalbų metų Europoje leidinį

Kalbų savaitė suaugusiesiems Lietuvoje

Vilija Lukošūnienė
LSŠA projektų koordinatore

Kalbos atveria duris – teigia pagrindinis Kalbų metų Europoje šūkis. Duris į artimesnį bendravimą su naujais žmonėmis, savo ir kitų šalių kultūros pažinimą. Kalbos mokėjimas suteikia kelionių laisvę ir viltį įsidarbinti užsienio šalyje. Daugelis žmonių, jaunų ir pagyvenusių, tai puikiai supranta ir nori kalbėti bent jau viena užsienio kalba. Deja, vien noro nepakanka. Reikia didelio užsispyrimo, kantrybės ir optimizmo. Reikia tikėjimo, kad išmoksi, nes nieko nepasiekiamo nėra. Labai dažnai reikia pirmojo postūmio – vidinio arba iš šalies.

Tokiu postūmiu daugeliui suaugusiųjų galėjo tapti Suaugusiųjų švietimo savaitė 2001, skirta kalbų mokymuisi. Visoje Europoje, o kartu ir Lietuvoje, ji vyko 2001 metų gegužės 5–11 dienomis. Jos metu suaugusieji turėjo galimybę susipažinti su kalbų mokymosi galimybėmis, priemonėmis, metodais. Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija bei regioniniai suaugusiųjų švietimo informaciniai centrai, glaudžiai bendradarbiaudami su kitomis nacionalinėmis bei regioninėmis institucijomis, aktyviai dalyvavo organizuojant kalbų savaitę suaugusiesiems, skleidžiant informaciją apie ją bei skatinant suaugusiuosius dalyvauti savaitės renginiuose.

LSŠA kvietimu Lietuvos technikos bibliotekoje vykusioje parodoje *Kalbos atveria duris* apie savo veiklą, mokant suaugusiuosius, pasakojo 12 Vilniaus miesto mokymo institucijų: Soros International House, Valstybės institucijų kalbų centras, American English School, Prancūzų kalbos centras, Vilniaus

universiteto lituanistinių studijų katedra, Pedagogų profesinės raidos centro valstybinės kalbos skyrius, Žinijos draugija, Vilniaus G.Petkevičaitės–Bitės suaugusiųjų mokymo centras, Vilniaus suaugusiųjų mokymo centras, Vilniaus Židinio suaugusiųjų mokykla, Radvilų akademija, International Correspondence Course. Visą savaitę trukusios parodos metu lankytojai galėjo ne tik susipažinti su stenduose išdėstyta medžiaga apie minėtas institucijas, gauti jų reklaminių leidinukų, bet ir dalyvauti atvirose anglų, vokiečių, prancūzų, lietuvių kalbų pamokėlėse, atlikti testus ir išsiaiškinti vienos ar kitos kalbos žinių lygį. Kiekvienas, atėjęs į parodą, galėjo dalyvauti Soros International House surengtoje viktorinoje apie kalbų metus.

Gegužės 5 d. įvyko Soros International House ir LSŠA organizuota konferencija užsienio kalbų mokytojams *Kalbų mokymas ir mokymasis visą gyvenimą trunkančio mokymosi kontekste*.

Alytaus regioninis suaugusiųjų švietimo informacinis centras (l.e.p. vadovė Aldona Lesevičienė) organizavo seminarą *Kalba – tiltas tarp tautų*. Seminare buvo pristatytas tarptautinis kalbų projektas *Pervežimų skatinimas. Knyga vairuotojui*, kuriame dalyvavo Alytaus kolegija, ir dalintasi patirtimi apie suaugusiųjų užsienio kalbų mokymo metodiką JAV, diskutuota apie vykstančių dirbti į užsienį kalbų mokėjimo problemas ir pan.

Telšių regioninis suaugusiųjų švietimo informacinis centras (vadovė Rita Vargalytė) aktyviai prisidėjo prie Telšių mokytojų švietimo centro organizuojamų renginių. Kalbų savaitės metu vyko prancūzų, vokiečių, anglų, lietuvių – žemaičių, rusų kalbų dienos. Renginiai vyko Mokytojų švietimo centre, vidurinėse mokyklose, Telšių Darbo biržoje, apskrities ligoninėje.

Bene gausiausią Kalbų savaitės suaugusiesiems programą parengė ir savo miesto gyventojams pasiūlė Tauragės regioninis suaugusiųjų švietimo informacinis centras (vadovė Nijolė Meilutienė). Jos metu vyko seminaras – susitikimas *Kalbos atveria duris*, savivaldybės darbuotojų popietė *Skaitome, kalbame ir dainuojame kitomis kalbomis*, prancūzų kalbos pamokėlės – viktorinos. Visuomenei skirtą renginį organizavo Moters užimtumo ir informacijos centro angliškai kalbančių moterų klubas, vieną dieną kanceliariinių prekių parduotuvėje Onija su pirkėjais buvo kalbama angliškai, Centrinėje rajono bibliotekoje skaitytojams ir kitiems besidomintiems buvo pristatytas anglų kalbos skyrius.

Kalbų metų renginiai suaugusiems vyko ir kituose Lietuvos miestuose bei vietovėse. Be jokios abejonės, renginių būtų buvę kur kas daugiau, jeigu Kalbų mokymo savaitė suaugusiems nebūtų sutapusi su mokslo metų pabaiga bei abiturientų egzaminų pradžia. Tačiau renginių dalyvių padėkos po įvykusių renginių liudija, kad suaugusiųjų švietėjų pastangos organizuojant Kalbų savaitę nebuvo veltui. Gal būt, kai kam vienas ar kitas renginys tapo slenksčiu, kurį peržengus durys į kalbų pasaulį atsivėrė kur kas plačiau...

Valstybinės kalbos dėstymas Vilniaus suaugusiųjų mokymo centre

Niekas negali kitų ko nors išmokyti, bet mokytojas gali sukurti situaciją, kurioje klausytojas pats ko nors išmoktų

STEEN LARSEN

Vilma Balčiūnienė

Vilniaus suaugusiųjų mokymo centro

lietuvių kalbos vyr. mokytoja

Vilniaus suaugusiųjų mokymo centre valstybinės kalbos mokoma taikant aktyviuosius mokymo metodus. Noriu pristatyti porą tokių metodų: galimybė integruoti dailės ir lietuvių kalbos dalykus bei mokymas taikant projektinį darbą.

Pirmuoju atveju klausytojai savo emocijas bei nuotaiką išreiškia spalvomis per dailės pamokas, o kokias mintis sukelia vienas ar kitas piešinys, išreiškia žodžiais per lietuvių kalbos pamokas. Yra malonu matyti savo darbus, pažiūrėti, kaip juos vertina kiti klausytojai. Dirbama grupėmis. Klausytojams įdomu ieškoti sąsajų tarp dalykų, pamatyti, kas sieja piešinį, daiktą ir žodį, kokias asociacijas kelia dailės darbelis. Grupė pristato vieną kūrybinį darbą, tai sudaro galimybę tekstą komponuoti ir redaguoti. Kartais, kai grupės narių nuomonės labai skiriasi, pristatomi du darbai. Teigiamos emocijos, atradimų džiaugsmas daro kalbos mokymą ir mokymąsi labai efektyvų.

Kitas metodas – projektinis darbas. Projekto idėja – stimulus veikti paliekant kūrybos ir pasirinkimo laisvę. Ši veikla turėtų padėti įtvirtinti mokėjimus ir įgūdžius, pakartoti jau išmoktus dalykus, pritaikyti individualius gebėjimus.

Projektinį darbą galima būtų apibrėžti kaip mokymo(si) būdą, kai klausytojai, bendradarbiaudami su mokytojais, tiria ir sprendžia problemas, neatitrūkę nuo socialinės tikrovės, kurioje jos kyla. Mokytojo

uždavinys čia ne tiek perduoti žinias, kiek būti iniciatoriumi, įkvėpėju, apibrėžti darbo rėmus, patarti. Darbą turi vainikuoti konkretūs rezultatai, pavyzdžiui, žodinis pristatymas, referatas ar pan. Projektai gali būti trumpi, trunkantys savaitę ar mėnesį, arba gali tęstis metus ir ilgiau. Paprastai projektiniame darbe dalyvauja kelių dalykų mokytojai, temos dažnai siejasi tarpusavyje arba nagrinėjama ta pati tema.

2000–2001 mokslo metais 3–jų dalykų mokytojos: straipsnio autorė, istorijos vyr. mokytoja J. Varnienė ir dailės mokytoja metodininkė J. Paulauskienė – sumanė vykdyti centre projektą *Tautos atminties beiėškant*, į kurį įsitraukė ir kitų dalykų mokytojai. Projekto trukmė 3 metai. Pirmųjų metų projekto dalis – Knygnešio savaitės ir Žvėryno 100–mečio projektai. Iš pastarojo jau išsirutuliojo naujas – centro istorijos projektas. Norėčiau plačiau apžvelgti Žvėryno 100–mečio projektą, papasakoti, kaip mokytojai ir klausytojai dalyvauja jame.

Vilniaus suaugusiųjų mokymo centras yra Žvėryne ir siekdamas tapti mikrorajono kultūros židiniu kiekvieną pavasarį šio rajono visuomenei rengia šventę – *Žvėryno pavasarį*. Kadangi 2001 m. minimas Žvėryno 100–metis, buvo nuspręsta paminėti šį jubiliejų.

Klausytojai panoro panagrinėti žvėrių simbolius lietuvių patarlėse. Mokytojams tai pasirodė įdomu. Kartu nutarta sužinoti, apie kokius gyvūnus yra daugiausia patarlių, palyginti, kokių gyvūnų vardais pavadintos Žvėryno gatvės.

Iš įvairiausių patarlių rinkinių ir chrestomatijų kiekvienas grupės narys išrinko po 100 patarlių, kuriose yra minimas bet koks gyvūnas, ir pateikė jas suskirstęs pagal gyvūnų rūšis.

Pasirodė, kad daugiausia patarlių iš naminių gyvūnų yra apie šunį, iš laukinių – apie vilką. Dažniausiai minimi šie gyvūnai: žvirblis, zuikis, višta, avinas, jautis ir arklys.

Rinkdami ir skirstydami patarles, klausytojai nagrinėjo jas dar vienu aspektu, būtent, kokios savybės būdingos šiems gyvūnams: jei šuo, tai ištikimas, geras draugas; vilkas – kvailas ir bailys; avinas – užsispyręs.

Projekto dalyviai surinko visą medžiagą kompiuteriu, surašė patarles, diagramas ir išvadas. Galutinis rezultatas – referatai *Žvėrys lietuvių patarlėse*.

Vėliau šie referatai buvo perduoti dailės mokytojai, kuri su klausytojais iliustravo surinktas patarles apie žvėris.

Visa ši medžiaga pateks į leidinį *Žvėryniui 100 metų*. Klausytojai savo projektus pristatė *Žvėryno pavasario* šventėje.

Be projektinio darbo privalumų, išvardytų anksčiau, norėčiau pridurti, kad, klausytojų teigimu, dalyvauti projekte buvo įdomu ir naudinga, jie sužinojo daug naujo, išmoko dirbti ir būti drauge, projektinis darbas žadino norą tobulėti. Šį projektą vykdė keli klausytojai, o kitame projekte – *Centro istorija* – jau panoro dalyvauti daugiau.

Dalyvaujant projektiniame darbe, klausytojai mokosi planuoti savo ir grupės veiklą, pasirenka veiklos metodus, darbo priemones bei medžiagas, pratinasi bendradarbiauti, padėti vieni kitiems, turimas žinias ir įgūdžius pritaikyti praktikoje. Tai teikia neišsemiamų galimybių ugdyti klausytojų savarankiškumą, kūrybiškumą, stiprinti mokymosi motyvaciją.

Svarbiausias projekto įvertinimas – viešas atliktų darbų pristatymas.

Tikėtina, kad klausytojai, besimokantys valstybinės kalbos, dalyvaus dar ne viename projekte, nes, kaip sako senovės kinų patarlė, „išgirdau – užmiršau, pamačiau – įsiminiau, padariau – išmokau“.

Komunikacinių suaugusiųjų klausytojų reikmių svarba

Romualda Jackevičienė

Vilniaus Gabrielės Petkevičaitės–Bitės suaugusiųjų mokymo centro direktoriaus pavaduotoja, lietuvių kalbos vyr. mokytoja

Kalbant apie žmogaus tinkamumą darbui, labai svarbu išsiaiškinti, ko darbdaviai norėtų iš savo darbuotojų, kokias būsimųjų ar esamų darbuotojų savybes jie laiko svarbiausiomis. Siūlau sąrašą, kuriame savybės pateiktos pagal svarbumą:

- Noras rimtai dirbti.
- Patikimumas.
- Greitas darbo tempas – gebėjimas spėti.
- Profesiniai įgūdžiai.
- Mokslumas.
- Gebėjimas realiai įvertinti situaciją ir savo galimybes.
- Mobilumas (profesinis ir geografinis).

Kaip matome, didžiausia reikšmė teikiama asmeninėms savybėms. Profesinės žinios ir įgūdžiai yra būtini, tačiau vien jų darbo rinkai nepakanka. Planuojant ir nustatant mokymo kursus klaidinga manyti, kad asmeninės savybės yra įgimtos ir švietimas negali padėti jų ugdyti.

80 proc. suaugusiųjų, lankančių valstybinės kalbos kursus Vilniaus Gabrielės Petkevičaitės–Bitės suaugusiųjų mokymo centre, nurodė, kad pagilinę lietuvių kalbos žinias ir gebėjimus:

- Galės tobulėti profesinėje srityje.
- Laisviau ir saugiau jausis darbe.
- Labiau pasitikės savo jėgomis įvairiose situacijose.
- Lengviau bendraus tiek darbe, tiek kitose sferose.

90 proc. klausytojų pageidavo, kad per užsiėmimus daugiau dėmesio kreiptų į kalbėjimą, t.y. padėčiau tobulinti bendravimo įgūdžius valstybine kalba.

Pedagogai, dėstydami kitakalbiams lietuvių kalbą, vis dar nelengvai pereina nuo formaliosios mokymo krypties prie komunikacinės, prie modernesnių kalbos mokymo būdų ir metodų, kad išmokytų suaugusius bendrauti lietuviškai.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1992 m. balandžio 30 d. nutarimu Nr. 314 „Dėl valstybinės kalbos mokėjimo kvalifikacinių kategorijų“ patvirtino valstybinės kalbos mokėjimo kvalifikacines kategorijas, jų taikymą, numatė to mokėjimo tikrinimo formą – testą. Kuriant testo modelį, buvo vadovautasi komunikacinio kalbos mokymo metodikos nuostatomis. Pagrindiniai principai yra komunikacinis kryptingumas, visų 4 kalbinės veiklos rūšių (kalbėjimo, klausymo, rašymo ir skaitymo) dermė, šnekamosios kalbos pirmumas rašytinės kalbos atžvilgiu. Tenka apgailestauti, kad per egzaminą kalbėjimo užduotis yra pateikiama po skaitymo, rašymo ir klausymo užduočių. Manychiau, jog kalbėjimo užduoties (dialogo ar monologo) pirmumas suteiktų suaugusiesiems, remiantis andragoginės didaktikos principais, didesnį pasitikėjimą savo jėgomis, nes būtų sukurta aplinka be baimės, aplinka, kuri atitiktų psichologinę suaugusio žmogaus būseną (tai galėtų būti diskusijos tema).

Pedagogui, suvokusiam bendravimo psichologijos svarbą, lengviau numatyti komunikacines suaugusiųjų klausytojų reikmes, apibrėžti situacijas, kuriose jiems labiausiai gali prireikti valstybinės kalbos, pateikti reikalingiausius kalbinės raiškos būdus, kad žmonės galėtų visais atvejais sėkmingai komunikuoti. Nepaisant to, visada gali iškilti dalykų, kurių neįmanoma numatyti. Net jeigu tam tikra komunikacinė situacija nereikalauja nieko daugiau, negu suaugęs yra pasirengęs atlikti, negu jis žino ir moka, problemų gali iškilti paprasčiausiai dėl nesugebėjimo ekspromtu prisiminti ir pritaikyti įgytas žinias ar gebėjimus. Suaugusiųjų mokymas grindžiamas besimokančiųjų aktyvumu ir kūrybingumu, jie naudojami sukaupta patirtimi, naujas žinias sistemina jau turimų žinių bazėje, tenkina poreikį ne tik mokytis, bet ir bendrauti. Kalbos mokėjimas padeda pasitikėti savo jėgomis, o tai skatina savigarbą. Aktyviųjų mokymo metodų taikymas mokant suaugusiuosius galėtų būti vienu iš optimaliausių suaugusiųjų švietimo problemų sprendimo būdų. Ypač tai svarbu kalbant apie nuolatinio ugdymosi idėjų įgyvendinimą ir puoselėjimą Lietuvoje.

Aktyviųjų mokymosi metodų yra labai daug ir įvairių, todėl pedagogas (andragogas) turėtų pasirinkti, su kokiais metodais besimokančiuosius supažindinti. Suaugęs žmogus, net jeigu tik minimaliai moka reikšti lietuvių kalba universaliausias komunikacines intencijas, gali efektyviai bendrauti naudodamas trumpus pasakymus, kuriais vienu metu realizuoja vieną komunikacinę intenciją. Tokiu atveju dažnai komunikuojama su iniciatyvesniu, labiau patyrusiu kalbėtoju, pvz., gimtosios kalbos atstovu, kuris ir palaiko pokalbį. Kartais kalbos priemonių užtektų ilgesniam diskursui (monologui ar dialogui), vis dėlto nepatyręs kalbėtojas yra linkęs suskaldyti pokalbį į trumpas atkarpas.

Kai kurie žmonės iš prigimties lengvai ir natūraliai kompensuoja savo kalbos mokėjimo spragas, išsisuka iš situacijos, kai jiems pritrūksta tinkamų komunikacijos formų. Tačiau daugeliui būtų naudinga įgauti tokių gebėjimų kartu su kalbos mokymusi. Tai neturėtų būti mokymas(is) tiesiogine prasme, bet greičiau parodymas, kaip patiems tobulinti savo gebėjimus. Nors dauguma vadinamųjų kompensavimo strategijų ir būdų yra naudingi ir priimtini visiems, tačiau turėtų būti skatinamos ir individualios strategijos, atsižvelgiant į asmenybės skirtumus.

Kad klausytojai nesutriktų, susidūrę su tekstu, kuriame yra jiems nežinomų kalbinės raiškos formų, kad būtų pasirengę ieškoti būdų išspręsti problemas, kilusias dėl lingvistinės kompetencijos ir gebėjimų stokos, kad jiems netrukdytų bendrauti kokių nors elgesio normų nežinojimas, valstybinės kalbos kursą pradėdau Deilo Karnegio leidinyje Kaip įsigyti draugų ir daryti įtaką žmonėms pateiktais pavyzdžiais, siūlymais, pastabomis, pvz.:

Šeši būdai būti žmonių mėgiamam:

- Nuoširdžiai domėkitės kitais žmonėmis.
- Šypsokitės.
- Prisiminkite, kad žmogui jo paties vardas bet kokia kalba
- skamba ypač maloniai ir reikšmingai.

- Būkite geras klausytojas. Paskatinkite kitus kalbėti apie save.
- Kalbėkite apie tai, kas įdomu pašnekovui.
- Leiskite kitam asmeniui pasijusti reikšmingam ir darykite tai nuoširdžiai.

Kaip jau minėjau, kiekvienas suaugęs klausytojas gali ir turi savitas strategijas ir komunikacinių problemų sprendimo būdus, tačiau šios taisyklės tinka beveik visiems, nes žmonės, kuriems lietuvių kalba nėra gimtoji, bendraudami su darbdaviu, aptarnaudami interesantus, tvarkydami darbo dokumentaciją valstybine kalba ar laikydami valstybinės kalbos mokėjimo egzaminą patiria psichologinę baimę, t.y. nesijaučia saugūs, o tai prieštarauja andragogikos principams.

Manau, dirbant su suaugusiais, reikėtų suvokti, jog dialogas (kalbėjimas) – komunikacija, kurios metu pasireiškia ne vienos ar kitos pusės galia, o visiškai lygiaverčiai pašnekovai laisvai smalsumo skatinami išsako savo nuomonę, – yra optimaliausia pedagoginė situacija.

Lygiavertiškumas nėra tas pats, kas vienodumas. Kiekvieno suaugusio moksleivio nuomonė, pasaulio suvokimas yra saviti, skiriasi gyvenimo patirtis ir interesai. Būtent šie skirtingi pasaulio suvokimo būdai ir skatina dialogą. Dialogo metu daug kas paaiškėja, tačiau ne visuomet dialogo tikslas – surasti vieną sprendimą. Suaugę moksleiviai nesistengia kitiems įpiršti savo nuomonės, jie siekia bendraudami pagilinti savo žinias (išmokyti kalbėti susirinkime, perskaityti pranešimą, pasveikinti jubiliatą, pasakyti žodį prie kapo, dalyvauti diskusijose, imti ar duoti interviu, kalbėti per radiją ar televiziją, mokėti pateikti programą pretenduojant į kokį postą, įtikinti, kad tavo gebėjimai ar tavasis projektas yra pranašesni, mokėti argumentuoti samprotauti, etiškai diskutuoti, laikytis kalbos etiketo). Jie suvokia, kad kiekviename žingsnyje bendraudamas su žmonėmis savo kalba atsiskleisi jiems. Kalba yra kultūros ir veiklos, proto ir sielos veidrodis.

Vietoj išvadų

Nauji mokslo atradimai visus mus verčia pamąstyti apie tai, ką darome. Kai kuriems iš mūsų gali tekti iš naujo sugalvoti, ką ir kaip veikti. Mes nuolat mokomės, taip, bet mes taip pat esame žmonės su savo jausmais, įsitikinimais, pomėgiais, asmeninėmis problemomis, nuostatomis ir skirtingais sugebėjimais. Pasistenkime suprasti, koks mūsų, pedagogų, vaidmuo, ko mums reikia ir ką galime pradėti daryti, kad mokymas būtų veiksmingas besimokantiems. Nuo ko pradėti? Nuo savęs.

Lietuvių kalbos dėstymas naudojant informacines technologijas

Birutė Perveneckienė

Vilniaus „Židinio“ suaugusiųjų vidurinės mokyklos direktorė,
lietuvių kalbos mokytoja metodininkė

Profilinio mokymo idėja glaudžiai siejasi su mokymo diferencijavimo, dalykų integravimo bei ugdymo individualizavimo idėjomis. Rengdamiesi įvesti profilinį mokymą savo mokykloje bei atsižvelgdami į bendrųjų programų reikalavimus ilgai svarstėme, kokius pasirenkamuosius dalykus bei modulius pasiūlyti savo moksleiviams. Kuriantis informacinei visuomenei ir sparčiai keičiantis technologijoms, dirbančiųjų bendrasis išsilavinimas turi būti kokybiškesnis, baigdami mokyklą suaugusieji, kad galėtų prisitaikyti darbo rinkoje, turėtų įgyti daugiau visapusiškų gebėjimų, gauti kryptingesnių žinių, orientuotis pasirinktoje profesinės veiklos ar tolesnių studijų srityje, todėl pasiūlėme tokius pasirenkamuosius dalykus: finansų matematiką, verslo pradmenis, sociologiją, etninę kultūrą, ekonomikos pagrindus, statistiką, braižybą, šnekamąją (anglų, vokiečių, prancūzų) kalbą, kompiuterinį raštingumą, lietuvių kalbą ir informacines technologijas.

Nemažą dalį vienuoliktųjų lietuvių kalbos ir informacinių technologijų kursas sudomino. Rengdamasi dėstyti šį kursą daug vertingų patarimų suradau V. Brazdeikio parengtame leidinyje *Bendrosios programos ir informacinės technologijos* bei James'o E. Herring'o knygoje *Informacinių įgūdžių ugdymas mokykloje*. Bandžiau nustatyti šio kurso tikslus bei uždavinius:

- Informacinių technologijų panaudojimas ugdymo procesui. Siekti, kad moksleiviai jas naudotų ir kaip bendravimo priemonę.
- Formuoti moksleivių darbo su naujausiomis informacinėmis technologijomis įgūdžius, ugdyti komunikacinį kryptingumą, formuoti kultūrinę bei lingvistinę kompetenciją.
- Išmokyti surasti dominančią informaciją interneto tinklalapiuose bei kituose elektroniniuose informacijos šaltiniuose, su taikomosiomis programomis atlikti rašto bei informacijos apdorojimo darbus. Lietuviškai užrašyti informaciją lietuvių kalba, ją perduoti bei priimti. Užmegzti ryšius su tolimais informacijos vartotojais, t.p. su kitakalbiais. Paskatinti moksleivius dalyvauti nuotolinių ryšių projektuose, išmokyti juos naudotis nuotolinio ryšio priemonėmis (elektroniniu paštu, faksu, kompiuterių tinklais).
- Naudojantis mokomosiomis kompiuterinėmis programomis mokytis lietuvių kalbos.
- Atskleisti dalykų (lietuvių kalbos su užsienio kalbomis bei informatika) integracijos svarbą.

Mokslo metų pradžioje su moksleiviais aptarėme, ko jie tikisi iš šio kurso, kokius mokyklai ir sau naudingus darbus galime padaryti, supažindinau su mokomosiomis lietuvių kalbos kompiuterinėmis programomis. Buvau maloniai nustebinta moksleivių susidomėjimu ir entuziazmu. Esu įsitikinusi, kad mokant tradiciniu būdu jie nebūtų išmokę tiek, kiek dirbdami su lietuvių kalbos mokymui skirtomis kompiuterinėmis programomis:

- *Kirčiavimo treniruoklis 1.3*, mokomoji kompiuterio programa, VPU, A. Pakerys, S. Daniūnienė, V. Kavaliauskas, 1994.
- *Skyryba v. 1.0* (kompiuterizuoti lietuvių kalbos skyrybos pratimai), ALF „Naujųjų technologijų programa“ B. Dobrovolskis, A. Pakerys, M. Vengris, 1996.
- *Žodis po žodžio*. Mokomoji programa. Lietuvių kalbos pratimai (Leksika. Kalbos kultūra). ALF, Elektroninės leidybos namai, V. Katilienė, M. Januškevičius, R. Urnėžiūtė, 2000.

Išmokyti moksleivius taisyklingai kirčiuoti gana sunku, be to, neturime galimybės tam skirti daug pamokų, tad *Kirčiavimo treniruoklis* yra labai naudingas. Šios kompiuterinės programos kūrėjai yra apmąstę jos struktūrą bei sudarymo principus, ypač svarbus operatyvus grįžtamasis ryšys – suklydęs moksleivis iš karto mato teisingą variantą ir atsakymą, kodėl taip kirčiuojama, kokia taisyklė taikytina konkrečiu atveju. Nors kalbos praktikai svarbus ne taisyklių mokėjimas, o sąmonės veikla pagrįsti automatiniai įgūdžiai, gyvenimas rodo, kad jie greičiau susidaro sąmoningai taikant teoriją. Moksleiviai, dirbdami su šia programa, lengviau įsimena teorijos dalykus, įveikia psichologinį slenkstį tarp teorijos ir praktikos, taisyklingesnė ir malonesnė ausiai darosi jų kalba – treniruoklis duoda gerų rezultatų. Dirbdami su antrąja paminėta programa moksleiviai turi galimybę pakartoti skyrybą, kuri kai kurių būna gerokai primiršta, padarius kelerių metų pertrauką po pagrindinės mokyklos baigimo. Programos *Žodis po žodžio* didelis privalumas tas, kad teorijos nebereikia ieškoti vadovėlyje, ji pateikta prieš konkrečias užduotis, ir moksleivis, atlikęs leksikos ar kalbos kultūros pratimus, iš karto gauna objektyvų darbo įvertinimą, o apsilankęs *Pratimų kūrimo laboratorijoje* – gali išbandyti savo kūrybinius sugebėjimus.

Kadangi žinios ir informacija yra viena iš vertingiausių prekių pasaulio rinkoje, informacinių technologijų reikšmė tampa neginčytina. Neišsenkantis informacijos šaltinis yra internetas, todėl keletą pamokų skiriu mokymuisi būti šio virtualiojo pasaulio svečiais, neklaidžiojant susirasti dominančią informaciją. Savo mokyklos WWW puslapyje (<http://zidiny.s.w3.lt>) dedame moksleivių parengtas informacines žinutes. Kadangi esame vieni iš keturiolikos tarptautinio Socrates–Grundtvig projekto *Informacinių – komunikacinių technologijų ir kalbų mokymosi strategijų individualizavimas suaugusiųjų švietime* partnerių, integruodami lietuvių bei užsienio kalbas bei telkdami šių dalykų mokytojų pajėgas, rengiame medžiagą bei siunčiame ją kitiems partneriams, projekto koordinatoriams. Taigi būtina tobulai mokėti naudotis elektroniniu paštu, korektiškai pateikti medžiagą bei rašyti laiškučius, nes vien raštingumo klasikine jo prasme ir užsienio kalbos mokėjimo nebepakanka.

Moksleivių jėgomis mokykloje maketuojami ir leidžiami bukletai, projektų aprašymai, laikraščėliai. Dalyvavome ŠMM paskelbtame mokyklų laikraščių, skirtų Petro Vileišio 150–osioms metinėms, konkurse ir pelnėme padėką. Ko mokomi moksleiviai, rengiantys kūrybinius projektus? Pirmiausia planingumo ir logiškos darbų sekos. Tuo tikslu su moksleiviais aptarėme ir parengėme veiksmų planą – atmintinę:

- Koks yra tikslus tyrimo objektas, tema bei tikslai?
- Kokios mano pareigos šiame projekte?
- Ką man reikia sužinoti, kiek ir kokios informacijos reikės?
- Kokie informacijos šaltiniai man gali būti naudingi (literatūra, enciklopedijos, žinynai, meniniai tekstai, kompaktiniai diskai, informacijos šaltinių paketas...)?
- Kiek laiko reikės projektui atlikti? Kaip dirbsiu – vienas ar su partneriu (grupe)?
- Kaip sisteminsiu informaciją?
- Kuo mano atliktas darbas bus naudingas? Ar jis bus patrauklus savo turiniu bei išvaizda?

Informacinės technologijos pastebimai pakeitė moksleivių požiūrį į mokymąsi. Sparti visuomenės kaita, gausus įvairiausios informacijos srautas skatina ieškoti naujų mokymo metodų, kitaip pažvelgti į mokymo turinį. Kompiuterinės sistemos, leidžiančios iš karto vertinti ir komentuoti klaidas, sukuria tokias darbo galimybes, kokios nebūtų įmanomos, klausant vien mokytojo aiškinimo, naudojant vien tušinuką ir popierių... Kelyje į Europą įvairių valstybių švietimo sistemos susiduria su nemažais sunkumais ne tik dėl kultūrinių skirtumų, bet ir dėl ugdymo turinio bei mokymo būdų įvairovės, ypač dėl nevienodo naujų technologijų įsisavinimo. Manau, kad šis kursas – kuklus žingsnelis moderniosios didaktikos link.

Suaugusieji mokosi anglų kalbos Soros International House kalbų mokymo centre arba METAS Į BIBLIOTEKĄ

Vitas Gričius

Soros International House dėstytojas

Šiame rašinėlyje, kurio tikslas – parodyti, kaip mokosi suaugusieji kalbų mokymo centre Soros International House (toliau SIH), viskas, išskyrus informaciją apie SIH, yra mano asmeniniai aštuonerių darbo metų SIH pastebėjimai, nepretenduojantys į jokių apibendrinimus. Pirmiausia trumpai pateiksiu bendro pobūdžio informaciją apie SIH. Antra, pabandysiu apibūdinti SIH klientus (toliau studentai) ir jų lūkesčius. Trečia, pabandysiu pasiaiškinti, kokia yra dėstytojo misija, kad tie lūkesčiai išsipildytų. Ketvirta, apžvelgsiu, kas praktiškai daroma. Galiausiai pateiksiu prognozę, kokios tolesnės studentų ir dėstytojų perspektyvos tobulėti baigus kursą.

Apžvalga

SIH – neformaliojo švietimo viešoji įstaiga, Lietuvos Suaugusiųjų Švietimo Asociacijos narė, pasaulinės International House organizacijos narė. Mokymas SIH yra neformalus, t.y. kursus baigusiems išduodami pažymėjimai nėra pripažinti Lietuvos švietimo ir mokslo ministerijos.

SIH mokosi vaikai ir suaugusieji. Skirstymas į suaugusiųjų ar moksleivių grupes SIH atliekamas formaliai: jaunesni nei 18 metų skiriami į jaunimo ar vaikų grupes, vyresni – į suaugusiųjų.

SIH rengia seminarus (taip pat ir išvažiuojamuosius) ir konferencijas Lietuvos anglų kalbos mokytojams, o vasarą bendrosios anglų kalbos ir metodikos kursus mokytojams iš Lietuvos ir Baltarusijos.

Šiuo metu suaugusieji mokosi anglų ir vokiečių kalbų. Mokomasi

bendrinės ir verslo anglų kalbos, ruošiamasi TOEFL ir Kembridžo egzaminams (jie laikomi Britų taryboje). Besimokančiųjų grupės komplektuojamos pagal stojamojo testo rezultatus. Šiuo metu SIH yra trylikos lygių bendrosios anglų kalbos suaugusiųjų grupių, pradedant niekada nesimokiusiais tos kalbos, baigiant laisvai kalbančiais, norinčiais tobulinti savo įgūdžius. Vienas kursas (lygis) trunka 40 val. (20 užsiėmimų) plius pažangos testas.

SIH dirba dėstytojai iš Lietuvos ir užsienio šalių. Visi jie yra baigę tarptautinį mokytojų rengimo institutą (ITTI), įvaldę naujausią užsienio kalbų mokymo metodiką, daugelis turi patirtį mokyti suaugusius ir vaikus. Kiekvieną penktadienį SIH dėstytojai rengia seminarus ar praktinius užsiėmimus, kuriuose dalijasi patirtimi su savo kolegomis. Užsieniečiai dėstytojai paprastai turi kontraktą metams, tačiau neretas pasilieka ir penkeriems.

Besimokantys suaugusieji

Stojamojo testo metu nustatomas studento žinių lygis, tačiau suprantama, jog tai tik apytikris sutartinis vidurkis. Nenuostabu, kad vienoje grupėje mokosi žmonės, turintys nevienodus kalbėjimo, klausymo, skaitymo ar rašymo įgūdžius, skiriasi jų gramatikos žinios, aktyvusis ar pasyvusis žodynas (dažnai iš labai skirtingų sričių). Savaiame suprantama, kad skiriasi temperamentai, amžius, išsilavinimas, socialinė padėtis ir t.t. Retais atvejais grupę sudaro vien tik naujai priimti studentai arba tik „senbuviai“, jau spėję pabandyti „nemokyklinio“ mokymosi.

Vienintelis bendras dalykas yra tai, jog į kursus jie atėjo savo noru. Net ir tie, kuriems, pasak jų, „liepė bosas“ (ir užmokėjo už kursus), noriai pasinaudoja galimybe išmokti tai, kas dabar taip reikalinga – užsienio kalbą. Į klausimą, kodėl jie nori mokytis anglų kalbos, dauguma atsako, jog ieško darbo, kitus skatina konkurencija jau turimame darbe, yra tokių, kurie bėga nuo rutinos, ieško naujų draugų, o dar kiti siekia neprarasti turimų kalbos įgūdžių. Taigi visi jie žino, kodėl mokosi, ir, išskyrus tuos atvejus, kai „rekomenduoja“ viršininkas, patys priėmė tokį sprendimą.

Taigi dar prieš ateidami į SIH jie visi turi vidinę ar bent išorinę motyvaciją, o tai yra būtinas dalykas siekiant ką nors išmokti, taigi ir kalbą. Tačiau motyvacija gali kisti ir kinta tiek kelių lygių (kursų) eigoje, tiek per vieną kursą ar netgi užsiėmimą. To priežastys gali būti vidinės (susijusios su kalbos mokymosi procesu) ar išorinės (nesusijusios su mokymosi procesu).

Nepaisant iš pirmo žvilgsnio, atrodo, akivaizdžios besimokančiųjų motyvacijos, pasitaiko situacijų, neretai stumiančių į nevilgtį: neatliekami namų darbai, nuolat vėluojama, skamba mobilieji telefonai, jaučiamas nenoras bendradarbiauti su partneriais grupėje ar poroje, nepasinaudojama galimybėmis už SIH ribų (TV, radijas, žurnalai, draugų pažįstami ir pan.).

Nepasitikėjimas bendramoksliais ar dėstytoju gali būti ir blogų mokyklinių prisiminimų rezultatas (frontalus mokymas su visažiniu ir vieninteliu teisingą atsakymą žinančiu mokytoju, kuris yra atsakingas už visus ir už viską iki galo).

Šiai situacijai pakeisti reikia daug laiko ir pastangų, ir man tai atrodo ne mažiau svarbu, o gal dar svarbiau negu pačios anglų kalbos mokymas. Ilgainiui tos pastangos atsiperka.

Iš pirmąjį užsiėmimą atliekamos poreikių analizės, pokalbių per pertraukas, apklausų, kurias darome baigę kursą, matyti, kad daugumai svarbiausia išmokti kalbėti angliškai, todėl jie ir tikisi, jog užsiėmimuose daugiausia bus kalbėjimo užduočių. Tačiau juk normaliam pokalbiui reikia ir klausymo įgūdžių. Nedaug ką pasakysi nemokėdamas žodžių. O jei nori kalbėti rišliais sakiniais, neapsieisi ir be gramatikos žinių. O kur dar tarimas. Dirbdamas SIH, aš žinau, kad daugumai grupių kurso pabaigoje teks atlikti pažangos testą, kuriame, užtikrinant žinių tęstinumą tarp lygių, bus tikrinama ir skaitymo bei rašymo įgūdžių pažanga.

Studentai yra SIH klientai ir užmokėdami už kursą turi teisę tikėtis, kad padarys kalbos pažangą. Tačiau kuo didesnė grupė, tuo didesnė tikimybė, kad ir poreikiai bus įvairesni. Todėl pirmąjį užsiėmimą ne tik stengiamės kuo artimiau susipažinti, bet ir atliekame bendrų poreikių analizę ir stengiamės pasiekti bent dalinai visus patenkinančio konsensuso. Pasirašome lyg ir tam tikrą kontraktą.

Užduotys suaugusiųjų mokytojui

Viena pagrindinių savo užduočių laiku sukurti tokią mokymosi situaciją, kurioje studentai *savo noru* priiimtų atsakomybę už *savo pastangas*, kurioje jie geistų būti aktyvūs ir kūrybingi. Kitaip tariant, mano uždavinys yra padėti jiems tapti savęs mokytojais. Noriu tam tikras savo funkcijas perduoti studentams. SIH mokytojai ir bando *kurti ir palaikyti* tokią mokymosi atmosferą, kurioje studentai siekia bendradarbiauti su partneriais, kur dėstytojas – taip pat partneris.

Kai (jei) tokią atmosferą pasiseka sukurti, dėstytojas tampa patarėju, kai reikia patarimo, užduočių vykdymo palengvintoju, kai reikia pagalbos.

Visa tai nereiškia, kad dėstytojas užsiėmimų metu ne dirba, o ilsisi. Tai visai nemenkina jo atsakomybės besimokančiajam ir sau už galutinį mokymosi rezultatą. Kai kuriose grupėse tas dėstytojo funkcijų delegavimas studentams yra lėtas ir ilgas procesas, užtrunkantis ne vieną kursą, kai kuriose jis iš viso nepavyksta. Galbūt, gerai nepažindamas grupės, darau tai per greitai, todėl sulaukiu neigiamos studentų reakcijos („tingi“, „pats nemoka“, „laiko kvailiais“, „ką jis čia dabar vaidina?“ ir pan.), studentai jaučiasi šokiruoti ir užgauti. Tačiau tai darant palaipsniui, grupėje galima įgyti sąjungininkų, kurie kurso pradžioje galbūt visai nesitikėjo ar nebuvo linkę „mokytis naujoviškai“.

Taigi dėstytojas turi dvejomis užduotimis:

- ugdyti, studentų *sąmoningą požiūrį į savo mokymąsi* (net jei konkrečioje grupėje tai vyktų itin lėtai), t.y. skatinti studentų siekį sąmoningai išnaudoti kiekvieną galimybę turtinti žinias ir vystyti įgūdžius;
- nenuvilti studentų siekiant anglų *kalbos žinių ir įgūdžių pažangos*. Su pastarąja užduotimi paprastai nepatiriame didelių problemų, jei pavyksta susidoroti su pirmąja užduoties dalimi.

Vidinę motyvaciją, norą nepasitenkinti tuo, kas pasiekta, atsakomybę už savo pastangas sau ir grupei skatina bendrumo su grupe jausmas. Juk jei jautiesi komandos nariu, tai dirbi kartu su kitais, esi aktyvus. Mokyti kalbos reiškia mokyti bendrauti. Savo prigimtimi tai yra komandinė veikla. Kad nepažįstami žmonės taptų komanda, reikalingos tam tikros palankios sąlygos:

Visų pirma, tai *palankios mokymosi sąlygos fizine prasme*: kabinetas ne per ankštas, išvėdintas, pakankamai apšviestas, kėdės išdėstytos taip, kad matytųsi kiekvieno dalyvio veidas, atstumas iki lentos optimalus ir pan.

Antra, *palankios mokymosi sąlygos dvasine prasme*. Jas sukurti ir išlaikyti yra kur kas sunkiau ir svarbiau. Tai pasiekti padeda:

- Draugiška atmosfera.*** Tik tada, kai žmogus pasitiki kitais ir nemenkina savęs, jis gali susikaupti ties užduotimi, o iškilus sunkumams kreiptis pagalbos į bendramokslis. Kai žmogus nesijaučia saugus, jis paprastai blaškosi ir negali susikaupti, įsitraukti į naują veiklą, nes pernelyg didelę dalį savo energijos skiria „gynybai“ (mintys „kad tik nepadarius klaidos, kad tik neapsijuokus“ tampa pagrindiniu dėmesio objektu), taigi instinktyviai stato ledą tarp savęs ir kitų grupės narių. Dėstytojas ir turi stengtis, kad tos sienos nebūtų, kad studentas siektų artėti prie kitų grupės narių, kad grupėje „surastų savo vietą“. Tik kartu mokydami studentai gali diskutuoti, argumentuoti, mokyti įsiklausyti, o juk būtent tam didžioji dauguma jų ir ateina į SIH: „išmokti kalbėti“, „lavinti kalbėjimo įgūdžius“, „išmokti suprasti kitą, kalbantį angliškai“ ir pan.
- Aktyvumą, pasitikėjimą savimi ir kitais skatina ir užsiėmimų *įvairovė*. Visų pirma stengiuosi, kad studentai atliktų užduotis vis su kitais partneriais. Manau, kad tai skatina jų didesnį pasitikėjimą vienas kitu ir savimi, formuoja komandą. Tai sudaro palankesnes sąlygas atsiverti, nebijoti padaryti klaidą, nepasijusti užgautam, jei klaidą pataiso partneris. Kita vertus, užduočių ir būdų joms atlikti įvairovė neleidžia atsirasti rutinai, skatina geresnį žinių ir įgūdžių įsisavinimą.
- Pažangos pajutimas per testus, net per pakartojamą tą patį pratimą, darytą prieš mėnesį, leidžia pasidžiaugti savo laimėjimais ir skatina siekti daugiau. Dažnas linkęs save sumenkinti, ypač tas, kuris nori per mėnesį išmokti kalbėti geriau už anglą. Todėl būtina pamatyti *realiai įmanomą pažangą*.

Mokymosi procesas SIH

Štai kokias užduotis, mano nuomone, formuojančias komandą, atliekame auditorijoje:

- Ledlaužiai laužo ledą sieną (visi dalyvauja, visi jaučiasi vienodai galį). Jie naudojami susipažinimui, praeito užsiėmimo medžiagos pakartojimui, naujos temos įvedimui. Šios užduotys leidžia dėstytojui pamatyti taisytinus dalykus ar stipriąsias puses (korekcijai) bei nuima stresą, pagerina nuotaiką, „pravaro kraują“.

- Smegenų šturmas paruošia bendram darbui, suteikia galimybę palyginti pasiūlytas užduočiai spręsti idėjas.
- Žaidimai, vaidmenų imitavimas skatina kūrybiškai panaudoti išeitą kurso medžiagą, įtvirtina funkcinis kalbos modelius.
- Diskusijos su partneriu ar grupėse, atvejų analizė verčia ieškoti bendro sprendimo, siekti susitarimo, tvirtina įsiklausymo, argumentavimo įgūdžius.
- Dėlionių užduotys (angl. *Jigsaw activities*) – tai klausymo ar skaitymo užduotys, kurias atlikti galima tik dalijantis turima skirtinga informacija bendrai problemai spręsti.
- Grupės mokymas (naujų žodžių ir gramatikos) verčia bendradarbiauti, padeda geriau įsisavinti informaciją.
- Bendramokslų klaidų taisymas (rašybos, tarimo, žodžių vartojimo) porose ar grupėse skatina pasitikėjimą vienas kitu ir savimi („Padedu kitam, padedu sau“), leidžia pamatyti padarytą pažangą. Tuo pačiu tikslu atliekami ir kartojamieji pratimai bei užduotys.

Kas toliau?

Studentas: „Pažangos testas išlaikytas. Parašiau pats, nenusirašiau. Jau moku ar dar ne? Žinių turiu, bet trūksta praktikos. Prastai moko. Nebesimokyti iš viso – ta kalba ne man, o gal padaryti pertrauką? O gal tęsti, tik pas kitą mokytoją?

Dėstytojas: „Pažangos testas išlaikytas. Visų rezultatai geri, ir man gera, nes juk nemokiau specialiai testui. Bet kažko neramu: juk galėjau daug ką daryti kitaip, duoti daugiau. Kaip „neapsamoti“? Kaip kitą kursą dirbti geriau ir pateisinti jų lūkesčius? Kokie studentai ateis į kitą kursą? Kodėl studentai, sėkmingai išlaikę, nenori grįžti į kursus? Kodėl nenori į mano grupę? Kodėl kita grupė, blogiau išlaikiusi, beveik visa nori mokytis tik su manim? Kaip nesusireikšminti? Gal ne todėl, kad esu geras dėstytojas, o dėl bendramokslų? Tai gerai – vadinasi, yra grupė! O gal prie manęs tiesiog priprato? Gal per ilgai buvome drauge ir reikia padaryti pertrauką? Gal jiems naudingiau kitas dėstytojas, o man kiti studentai?“ Aš manau, kad šiuos klausimus inspiravo mano studentai, jie dažnai užduoda vertingus klausimus ir pakritikuoja. Visus aštuonerius metus SIH man neįtikėtina sekėsi: mano studentai buvo tik dori žmonės, sakantys tiesą. Aš iš jų nemažai išmokau.

Studentai man iškėlė daug klausimų, į kuriuos atsakyti šiuo metu nepajėgiu.

Galbūt į tuos pačius klausimus yra bandę atsakyti (gal ir atsakę) šimtai kitų!

Metas į biblioteką.

Dailės kūriniai užsienio kalbos pamokose

Regina Šeštokienė

Vilniaus suaugusiųjų mokymo centro vokiečių kalbos vyr. mokytoja

Vienas iš svarbiausių mokymosi kokybės faktorių Suaugusiųjų mokymo centre (SMC) yra ribotas laikas, todėl pamoką reikia taip planuoti, kad darbas teiktų kuo didesnę malonumą ir būtų pasiekta kuo didesnių rezultatų. Išeities taškas, mano manymu, turėtų būti aktyvių mokymosi metodų, lavinančių kūrybingumą, taikymas. Todėl šiame straipsnyje norėčiau pasidalinti savo patirtimi apie dailės kūrinių taikymą užsienio kalbos pamokose, kurią įgijau seminare Vokietijoje.

Mūsų Centre veikia integruotų menų klubas, kurį klausytojai noriai lanko. Jų ir kitų klausytojų darbais papuošti Centro koridoriai ir kai kurie kabinetai. Taigi jais ir pasinaudoju, integruodama dailę į savo pamokas.

Darbas su meno kūriniiais skatina mokymosi motyvaciją. Visi klausytojai, nepaisant jų kalbos mokėjimo, sugeba reaguoti į paveikslą. Meno kūrinys suteikia galimybę asmeninei interpretacijai, tai puikus būdas išsakyti savo požiūrį. Be to, meno kūriniai ir jų analizė arba pasakojimas apie juos yra įtraukti į vokiečių kalbos egzaminų programą. Darbui su paveikslais pamokoje visada reikia impulso kūrybai. Norėčiau pateikti jums vienos pamokos aprašymą.

Tema *Menų integracija kalbos pamokose*

Tikslai: mokyti matyti dailės kūrinių ir apie jį kalbėti; skatinti kūrybinį mąstymą; plėsti žodyną.

Uždaviniai: remtis klausytojų patirtimi; panaudoti dailės kūrinių kaip išeities tašką pasakojimui ir rašymui; plėsti žodyną.

Pasiruošimas pamokai. Prieš pamoką galima su visa grupe nueiti į muziejų, bet jei tokios galimybės nėra, užtenka atsinešti į pamoką kelių kūrinių reprodukcijas arba apžiūrėti parodą Centro koridoriuose.

Pamokos eiga:

Įžangai perskaitau kokį nors tai pamokai aktualų eilėraščių vokiečių kalba, kuriuo noriu nuteikti klausytojus kūrybingam darbui, pvz.:

Turėk laiko dirbti – tai sėkmės kaina.

Turėk laiko pamąstyti – tai jėgos šaltinis.
Turėk laiko pažaisti – tai jaunystės paslaptis.
Turėk laiko pasidžiaugti – tai vartai būti laimingam.
Turėk laiko pasvajoti – tai kelias į žvaigždes.
Turėk laiko mylėti – tai tikras gyvenimo džiaugsmas.
Turėk laiko būti linksmas – tai sielos muzika.

Prieš pamoką paruošiu stalą, kuris uždengtas koku nors nepermatomu užtiesalu (pvz., staltiese), po kuria sudėti įvairūs daiktai iš įvairių medžiagų. Grupės atstovas apčiuopdamas turės atspėti, kas ten yra. Klausytojai suskirstomi į grupes. Po vieną grupės atstovą kviečiama prie stalo susirasti po užtiesalu kurį nors daiktą, apibūdinti jo savybes, bandyti spėti jo pavadinimą, tada ištraukti ir visiems jį parodyti.

Visoms grupėms išsitraukus po daiktą pasakau užduotis:

- Susirasti paveikslą, kuris asocijuotųsi su jų ištrauktu daiktu. Jis nebūtinai turi būti pavaizduotas paveiksle, svarbu asociatyvinis ryšys.
 - Sugalvoti paveikslui pavadinimą. Grupei sukurti rišlų tekstą (nedidelės apimties rašinėlį). Nebūtina atpasakoti paveikslo turinį, svarbu asociacijos ir mintys, kaip jie suprato paveikslą, jų patirtas įspūdis.
 - Kiekvienai grupei pristatyti savo bendrą rašinį. Paskiriu tam darbui laiką (15–20 minučių ar daugiau, tai priklauso nuo mokinių skaičiaus grupėse). Silpnoms grupėms gali būti pateikti atraminiai klausimai, pvz.: *Kas krito į akis? Ką pastebėjau? Kokį klausimą turiu paveikslui? Sugalvok pavadinimą. Interpretuok.*
- Pamokos gale apibendrinimas – diskusijos. Parašytus darbus galima surinkti, kitą pamoką galima išplėtoti diskusiją.

Naudojant meno kūrinis kalbos pamokose galima pasiekti šių tikslų:

- Perteikiama šalies kultūra ir istorija.
 - Paveikslas suteikia galimybę žvilgtelėti į visiškai kitą – vaizdų pasaulį.
 - Paveikslai mus atitraukia nuo kasdieninės monotonijos ir pateikiant įvairius klausimus pamoka įgyja naują turinį.
 - Ieškodami asociacijų, reikšdami mintis klausytojai remiasi savo patirtimi ir įgyja naujos informacijos.
 - Naudodami dailės kūrinį pamokoje, mes mokome klausytojus jį
 - matyti
 - stebėti
 - "skaityti"
 - suprasti
apie tai
kalbėti, rašyti
ir diskutuoti

Mokytis šiandien ir visada

Irena Večkienė

Alytaus kolegijos vyr. dėstytoja

Pasikeitę ekonominiai ir socialiniai santykiai iškėlė nedarbo problemą, kurios sprendimas priklauso ne tik nuo valstybės, bet ir nuo kiekvieno iš mūsų. Su nerimu girdime apie darbo vietų mažėjimo tendencijas ir baugščiai žvelgiame į ateitį.

Sakoma, kad aktyviai veikiančių žmonių yra tik apie 10%. Nors ir nepalankiomis verslui sąlygomis jie savo iniciatyva kuria darbo vietas sau ir kitiems. Žinoma, jie labai rizikuoja, nes pavyksta tik atkakliausiems ir darbščiausiems. Be to, dar reikia įgyti naujų technologijų, apskaitos, vadybos, marketingo, užsienio kalbų ir kitų žinių. Anais laikais įgytas žinias būtina papildyti. Kai kurių senųjų specialybių iš viso nėra kur pritaikyti ir būtų tikslinga persikvalifikuoti. Todėl pravartu žinoti, kuria kryptimi vystysis mūsų šalies ūkis, kokių specialistų reikės rytoj ar po kelerių metų. Dabartinėmis sąlygomis išėitis tik viena – kiekvienam ieškoti sau darbo nišos, rūpintis kompetencijomis savo numatomai veiklai.

Iš vienos pusės girdime apie spartų nedarbo augimą, iš kitos – apie laisvas darbo vietas, į kurias darbdaviai nesulaukia tinkamų pretendentų, ir nebūtinai programuotojų. Mus gerokai nustebino vežėjų firmų vadovų rūpestis, kad labai sunku rasti tinkamą vairuotoją, o dar sunkiau – vadybininką. Darbo rinkoje sumaištis: pasiūlos kokybė neatitinka paklausos reikalavimų. Jeigu ieškantys darbo atsižvelgtų į šią aplinkybę ir padarytų reikiamas išvadas, bedarbių būtų mažiau. Tai didžiąja dalimi priklauso nuo asmeninės iniciatyvos.

Taigi būtina mokytis išnaudojant visas galimybes. Gerai, kas gali sėsti į mokyklos suolą ir sistemingai mokytis. Bet tai įmanoma tik nedidelei daliai. Į pagalbą ateina suaugusiųjų mokymo organizacijos, bet

organizuojami kursai negali apimti visų pretendentų interesų. Būtų idealu, jeigu kiekvienas galėtų kelti savo kvalifikaciją ir individualiai. Tam reikėtų sukurti prieinamą metodinę medžiagą. Per pastaruosius 10 metų iš esmės pasikeitė reikalavimai ir darbo sąlygos. Anksčiau mums vienintelė užsienio kalba buvo rusų ir jos užteko. Dabar be 2–3 Vakarų Europos kalbų niekaip neapsieisi. Kad ir kalbant apie vežėjus, gabenančius krovinius į Vakarų šalis. Be rusų kalbos, mokykloje jie mokėsi daugiausia vieną užsienio kalbą, bet tik bendrinę, o ne profesinę. Norėdami efektyviai dirbti, jie turi mokėti ir kitas užsienio kalbas, bet neturi galimybių sistemingai lankyti kalbos kursų. Atkreipėme į šią problemą dėmesį ir drauge su krovinių vežimo firma *Daisotra*, Didžiosios Britanijos, Prancūzijos, Suomijos ir Vokietijos partneriais parengėme tarptautinį projektą ir kaip kontraktoriai ir koordinatoriai, remiami Europos Sąjungos Leonardo da Vinčio fondo, išleidome knygą keturiomis užsienio kalbomis *Tarptautinis krovinių gabenimas. Vairuotojo knyga* su garso įrašų kasetėmis ir kompaktinėmis plokštelėmis. Šią medžiagą surinkome kartu su partneriais iš Lietuvos ir užsienio vežėjų. Ji yra autentiška ir skelbiama pirmą kartą ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Medžiaga apima visą krovinių gabenimo procesą. Ypatingą dėmesį skyrėme probleminėms situacijoms: *Pagalbos telefonai, Kelionė, Krovinių gabenimas, Gedimas, Eismo įvykis, Dokumentai ir kt.* Knyga ir garso įrašai suteiks vežėjams galimybę savarankiškai mokytis trijų užsienio kalbų savo darbo vietoje: laukiant krovinių, prie pasienio perėjos postų ar muitinėje. Mokymo priemonė testuota partnerių šalyse ir įvertinta gan palankiai, yra pageidavimų ją išversti į kitas kalbas. Mokymo priemone domisi ir kelių policija, nes randa naujos sau tinkamos medžiagos. Norėdami padėti savo tautiečiams tvirčiau atsistoti ant kojų turėtume glaudžiau bendradarbiauti – suaugusiųjų mokymo centrai, darbo biržos ir profesinio mokymo bei švietimo įstaigos. Toks galėtų būti mūsų įnašas į Lietuvos integracijos procesą.

Jeigu Jus domintų straipsnyje minimas leidinys, kreipkitės šiuo adresu: ukca@aavm.lt

II. MOKYKIMĖS VISĄ GYVENIMĄ

Mokymosi visą gyvenimą memorandumo aptarimas Lietuvoje

Arūnas Bėkšta

LSŠA valdybos narys, memorandumo aptarimo Lietuvoje vadovas

Įvadas

Europos Taryba Lisabonoje 2000 metų kovo mėn. patvirtino, kad Europa neginčijamai įžengė į žinių amžių, kuriame mokymasis visą gyvenimą tampa būtinybe. Vadovaudamasi šia nuostata Europos Komisija 2000 m. spalio 30 d. paskelbė *Mokymosi visą gyvenimą memorandumą*, kuriame suformulavo ir pateikė diskusijai 6 svarbiausias tezes, apibūdinančias mokymosi visą gyvenimą plėtros gaires. Europos Komisija į diskusiją pakvietė ir valstybes kandidatės.

Memorandumo aptarimui koordinuoti Lietuvoje Švietimo ir mokslo ministras Algirdas Monkevičius įsteigė Nuolatinio mokymosi memorandumo konsultacijų proceso koordinavimo komitetą, į kurį įėjo Švietimo ir mokslo bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų, pramonės ir prekybos rūmų, profsąjungų atstovai. Švietimo ir mokslo ministerija konsultavimo projektą paruošti ir jį įgyvendinti pavedė nevyriausybinei organizacijai – Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijai. Projektui vadovauti pakviestas šio straipsnio autorius – Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos valdybos narys, buvęs Kultūros ministras Arūnas Bėkšta.

Aptarimo procesas

Konsultavimo projekto idėja pagrįsta šiais principais:

1. Maksimaliai išnaudoti įvairius su Memorandumu susijusius renginius, kurie konsultavimo metu vyko Lietuvoje, pristatyti memorandumą ir gauti grįžtamąją informaciją dėl jame išdėstytų teiginių ir užduotų klausimų.
2. Įtraukti į konsultavimo procesą daugiau socialinių partnerių – išplėsti diskusiją už švietimo sistemos ribų.
3. Įtraukti į konsultavimo procesą regionus.

Remiantis šiais principais buvo paruoštas konsultavimo veiksmų planas. Į konsultavimo procesą buvo įtrauktos valstybinės institucijos, trišalės komisijos ir socialiniai partneriai, nevyriausybines organizacijos, atskiros mokymo institucijos.

Siekiant padaryti memorandumą prieinamą kuo didesniai žmonių ratui, Memorandumo tekstas buvo išverstas ir išspausdintas atskiru leidiniu, dalijamas renginių dalyviams, LSŠA nariams, dalis tiražo per Nacionalinę Martyno Mažvydo biblioteką išplatinta Lietuvos viešosiose bibliotekose. Memorandumas

buvo įdėtas į Švietimo ir mokslo ministerijos ir LSŠA tinklapius (www.smm.lt ir www.laae-lssa.lt). Apie Memorandumą ir jo svarstymą Lietuvoje buvo paruoštos trys specialios antrosios Lietuvos radijo programos laidos, Memorandumas pristatytas tiesioginėse Lietuvos radijo ir televizijos laidose. Apie Memorandumo svarstymą rašė respublikiniai ir regioniniai laikraščiai.

Memorandumo aptarimui panaudoti du pagrindiniai metodai:

1. Apklausos.
2. Aptarimo seminarai.

Labiau fokusuotoms grupėms (užsienio kalbų mokytojai, studentai, formalus švietimo institucijų vadovai, neformalus suaugusiųjų švietimo teikėjai, aukštesniųjų mokyklų mokytojai ir pan.) buvo paruoštos specialios anketos, kuriomis siekta išsiaiškinti kai kuriuos Memorandumo klausimus, konkrečiai susijusius su jų veikla.

Aptarimo seminarai buvo organizuojami regionuose ir tokioms grupėms, kuriose atstovautos įvairios institucijos ir skirtingi interesai. Seminaruose buvo pateikiami pranešimai, apibūdinantys situaciją Lietuvoje įvairiais Memorandumo aspektais ir analizuojamos galimos veiklos kryptys bei iškeltų problemų sprendimai, atitinkantys Lietuvos realijas ir Memorandumo dvasią.

Kaip jau minėta, projekto vykdytojams buvo svarbu įtraukti į diskusiją visus 10 Lietuvos regionų.

Svarstymus apskrityse organizavo Regioniniai suaugusiųjų švietimo informacijos centrai. Šių centrų vadovai prieš pradėdami svarstymą gavo savivaldybių ir apskričių vadovų, kuriems Švietimo ir mokslo ministerija išsiuntinėjo kviečiamuosius laiškus, politinį palaikymą ir LSŠA metodinę paramą – jie buvo apmokyti parengiamajame seminare.

Aptarimuose dalyvavo LSŠA vadovai ir aptarimo Lietuvoje projekto vadovas.

Tezių aptarimas

Toliau pateikti apibendrinti anketų ir diskusijų pasiūlymai

Memorandumo tezėms.

Pirma tezė: nauji pagrindiniai

įgūdžiai – visiems

Aptarus naujus pagrindinius įgūdžius, diskusijų dalyviai pateikė tokius pasiūlymus:

- Integruoti naujuosius bendruosius įgūdžius į mokymo turinį, o patį turinį ir mokymo metodikas deakademizuoti.
- Dažniau taikyti projektinius mokymo metodus, integruojančius atskirus dalykus ir parodančius gyvenimą kaip visumą.
- Pereiti prie mokytojų darbo komandomis tiek rengiant mokymo programas, tiek ir mokant mokinius.
- Keisti mokytojų supratimą apie savo vaidmenį – nuo žinių perteikėjo ir įgūdžių lavintojo į konsultanto ir patarėjo.

Formalaus ugdymo institucijų asociacijų atstovai diskusijose nurodė kelius, kaip palengvinti naujųjų pagrindinių įgūdžių įgyjimą (prioriteto tvarka):

- Atverti bendrojo lavinimo mokyklas tėvams, darbo biržos siunčiamiems žmonėms ir kt. mokyti.
- Garantuoti pagrindinio mokymosi visuotinumą jį diferencijuojant, diegiant antrojo šanso mokyklų patirtį.
- Plėsti suaugusiųjų švietimo institucijų tinklą, atgaivinti liaudies universitetus.
- Numatyti bendrųjų gebėjimų vertinimą.
- Numatyti bendrųjų gebėjimų ugdymo tęstinumą.
- Individualizuoti ugdymo turinį ir procesą.

Antra tezė: daugiau investicijų

į žmogiškuosius išteklius

Formalaus ugdymo institucijų asociacijų atstovai diskusijose nurodė pagrindinius kelius, kaip padidinti (paskatinti) investicijas į žmogiškuosius išteklius (prioriteto tvarka):

- Mokesčių politika skatinti darbdavių investicijas į žmones.
- Įdiegti švietimo investicijų persikirstymo pagal asmenų asmeninį indėlį į mokymąsi sistemą (pavyzdžiui, sukūriant valstybinį fondą, kurio lėšos leistų padvigubinti paties asmens investicijas į mokymąsi – 50+50 ar kokia nors kita panašia forma).
- Skatinti mokymąsi kuriant specialius fondus pirmajai kvalifikacijai įgyti, vyresniojo amžiaus žmonėms perkvalifikuoti ir kt.
- Parengti valstybinę žmogiškųjų išteklių vystymo strategiją akcentuojant ne tik profesinį mokymą, bet ir bendrąjį lavinimą bei aktyvaus pilietiškumo ugdymą.

- Sukurti darbdavių investavimo į žmones gynimo ir draudimo sistemą.

Svarbus aspektas yra socialinė partnerystė. Atsakomybės pasiskirstymas turi būti trišalių sutarčių dalykas.

Trečia tezė: diegti naujoves

į mokymą ir mokymąsi

Konsultacijų dalyvių išsakyta mintis glaustai galima apibendrinti taip:

- Mokytojo ar dėstytojo vaidmuo mokymo procese bei jo kompetencija jau yra suprastos teoriniame lygmenyje. Įvairių daugiašalių bei dvišalių projektų dėka yra sukaupta nemaža *žinau, kaip* (angl. *know how*). Tačiau šį žinojimą yra įgijusi tik nedidelė dalis mokytojų ar dėstytojų. Todėl būtina organizuoti įgyto *žinau, kaip* sklaidą.
- Galimybė pamatyti kaip taikomi nauji mokymo metodai labai padeda juos efektyviai įsisavinti. Šia prasme labai svarbu būtų plėsti mokytojų ar dėstytojų mainų programas. Tokią galimybę apsunkina tai, kad dauguma mokytojų, ypač vyresnio amžiaus, prastai moka užsienio kalbas.
- Mokytojams pirmiausia reikėtų išmokyti bendruosius gebėjimus ugdančių ir motyvuojančių mokymo metodų.
- Būtina sukurti dirbančių su suaugusiais mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemą.
- Profesinių mokyklų dėstytojai patys turėtų padirbėti naujose įmonėse, kad akivaizdžiai matytų ir suprastų naujas technologines tendencijas. Labai pasiteisina dėstytojų įsidarbinimas konsultantu įmonėje.
- Siekiant gerinti profesinio mokymo praktikos kokybę plėtoti mokyklų ir įmonių partnerystę, diegti dualinio mokymo sistemas.
- Mokymo programas priartinti prie darbo rinkos reikalavimų ir skirtingų mokinių grupių poreikių.
- Mokymo procese daugiau naudotis informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis.

Ketvirta tezė: vertinti mokymąsi

Švietimo ir mokslo ministerija vis daugiau atsakomybės vertinant profesinę kvalifikaciją perduoda Pramonės, prekybos ir amatų rūmams bei Žemės ūkio rūmams: 2001 metais penkiose iš dešimties apskričių baigiamuosius profesinių mokyklų egzaminus organizavo Rūmai.

Memorandumo aptarimo dalyviai siūlė:

- Sukurti akredituotas struktūras, kurios užsiimtų žinių ir gebėjimų vertinimu.
- Įtraukti socialinius partnerius į Mokymosi visą gyvenimą koncepcijų ir strategijų kūrimą ir įgyvendinimą.
- Perduoti neformaliai įgytų žinių, gebėjimų ir įgūdžių vertinimą profesinėms asociacijoms (pavyzdžiui, inžinierių sąjungai, verslininkų asociacijai, maisto perdirbėjų asociacijai ir pan.).

Penkta tezė: peržiūrėti, pergalvoti

orientavimą ir konsultacijas

Lietuvoje šiuo metu nėra viena studijų institucija nerengia profesinio orientavimo ir konsultavimo specialistų ir oficialiai neįregistruota nėra viena tokios paskirties programa. Todėl reikia plėtoti konsultantų rengimo programas, paruošti modelines orientavimo ir konsultavimo centrų struktūras ir jų veiklos standartus, parengti akreditavimo mechanizmą.

Taip pat siūlyta:

- Tobulinti visą informavimo ir konsultavimo sistemą.
- Organizuoti profesinį orientavimą ir konsultavimą tiesiogiai mokymo institucijose.
- Steigti specialius profesinio orientavimo ir konsultavimo centrus.
- Panaudoti informavimui apie mokymąsi visuomeninę televiziją.
- Inicijuoti informavimo apie mokymosi galimybes verslą.

Šešta tezė: priartinti mokymąsi prie namų

Diskusijų dalyviai siūlė:

- Išplėsti mokymo įstaigų funkcijas ir steigti kvalifikavimo centrus prie aukštųjų, aukštesniųjų ir profesinių mokyklų, suteikti papildomas kvalifikacijas jų siekiantiems asmenims.
- Daugiau naudoti švietimo ir mokymo tikslams įstaigas, tradiciškai nelaikomas švietimo įstaigomis – muziejus, bibliotekas, kultūros centrus, klubus ir kitas vietas, kur dėl įvairių priežasčių susirenka ir bendrauja žmonės. Šių įstaigų darbuotojams suteikti papildomų pedagoginių ir andragoginių žinių.
- Plėsti distancinio mokymo(si) klasių (centrų) tinklą ir jų prieinamumą.
- Didinti distancinio mokymo programų įvairovę.

- Tobulinti distancinio mokymo ir mokymosi metodikas.
- Ruošti kvalifikuotus dėstytojus, sugebančius efektyviai išnaudoti distancinio mokymo metodikų teikiamas galimybes.
- Plėsti savišvietos galimybes, naudotis informacinėmis ir komunikacijų technologijomis (mokomosios kompaktinės plokštelės, televizijos laidos, mokomoji informacija ir mokomosios programos internete ir pan.).
- Distancinio mokymo infrastruktūros sukūrimą ir programas finansuoti iš valstybės biudžeto, o operacinius kaštus dengti dalyvių lėšomis.

Pasiūlymai dėl nuoseklios mokymosi visą gyvenimą strategijos

Aptarus Memorandumo tezes, susiformavo tokie pagrindiniai mokymosi visą gyvenimą strateginiai tikslai:

- Skatinti mokymosi motyvaciją ir išugdyti mokymosi įgūdžius ikimokyklinio ir pagrindinio ugdymo lygmenyse.
- Įgyvendinti kaupiamojo mokymosi rezultatų įvertinimo sistemą, kad žmogus galėtų įteisinti įvairiuose formaliuose ir neformaliuose kursuose įgytas žinias bei gauti sertifikatą.
- Kiek įmanoma daugiau įtraukti nevyriausybinės organizacijas ir socialinius partnerius skatinant suaugusiuosius mokyti ir padedant jiems.

Pasiūlymai veikti Europos lygiu

- Europos Sąjungoje buvo imtasi įvairių iniciatyvų kompiuteriniam raštingumui paskatinti. Tačiau dabar, kai Europos Sąjunga neišvengiamai plečiasi, prisijungiant Vidurio ir Rytų Europos valstybėms, reikia imtis nebe atskirų akcijų vienietiniams įgūdžiams ugdyti, bet bendrų iniciatyvų, ugdančių socialinius gebėjimus ir skatinančių aktyvų pilietiškumą.
- Plėtoti specialias Europos Komisijos programas, skatinančias kurti integruotas mokymo programas ir mokytojų darbą komandomis bei šios informacijos keitimąsi.
- Aktyviai įtraukiant žiniasklaidą, organizuoti Europos konkursą geriausiajam investuotojui į žmogiškuosius išteklius.
- Įkurti Europinį nacionalinių mokymo programų ir įstaigų licencijavimo institucijų tinklą, kaip bendradarbiavimo bei standartizavimo instrumentą.
- Įsteigti fondą, kuris remtų naujų kompiuterinių mokymo programų adaptavimą nedidelį gyventojų skaičių turinčioms valstybėms
- Bendromis Europos Sąjungos valstybių ir valstybių kandidačių pastangomis įsteigti Europos darbo centrą. ES finansuotą centrinio biuro išlaikymą, informacinio kompiuterinio tinklo kūrimą ir išlaikymą bei konsultantų mokomųjų programų rengimą, jų adaptavimą. Valstybės tinklo narės turėtų užtikrinti Nacionalinių darbo centrų išlaikymą ir vietinių profesinio orientavimo ir konsultavimo centrų konsultantų mokymus. Reikėtų apibrėžti privačių konsultacinių firmų dalyvavimo šiame tinkle galimybes ir sąlygas. Taip būtų sukurtas informavimo ir orientavimo tinklas, užtikrinantis kokybišką informacijos pateikimą ir gyventojų konsultavimą.
- Sukurti neformalaus mokymosi vertinimo institucijų akreditavimo sistemą, kuri leistų užtikrinti įvertintų žinių ir gebėjimų palyginamumą.

Išvados

- Mokymosi visą gyvenimą memorandumo svarstymas Lietuvoje davė naują impulsą pergaltoti visą švietimo ir studijų sistemą, susimąstyti, kur mes esame, kur einame, su kokiomis problemomis susiduriame, ką dar reikia padaryti, kad kiekvienas Lietuvos gyventojas galėtų gauti kokybišką pagrindinį išsilavinimą, kad įvairios mokymo institucijos, neformalūs kursai duotų žmogui tai, ko jam labiausiai reikia gyvenime, kad jis galėtų jaustis darbo rinkoje saugiai ir oriai, kaip Europos ir pasaulio pilietis.
- Memorandumo aptarimo procesas paskatino užmegzti arba sustiprinti partnerystės santykius tarp įvairių švietimo grandžių ir tarp švietimo bei kitų partnerių, suinteresuotų žmogiškųjų išteklių ugdymu ir mokymosi visą gyvenimą.
- Mūsų nuomone, tai buvo pirmas svarbaus dokumento svarstymas, iš tiesų apėmęs didelį suinteresuotų institucijų ir asmenų ratą – nuo Seimo Švietimo, kultūros ir mokslo komiteto iki atskirų Lietuvos regionų ir net mokymo įstaigų. Įgytas patyrimas turėtų būti panaudotas svarstant kitus Lietuvos gyventojams svarbius dokumentus.

Mokymosi visą gyvenimą strateginiai metmenys

Ričardas Ališauskas

Mokymosi visą gyvenimą terminas (angl. *life long learning*) Lietuvos švietimo specialistams ir ne tik jiems seniai nebe naujiena. Sparti technologijų kaita, intensyvi informacijos sklaida, globalizacijos procesų gilėjimas, apskritai dideli visuomenės raidos tempai ir dar daug kitų faktorių vis labiau verčia žmones nebeapsikliauti jaunystėje įgytu išsilavinimu ir reguliariai papildomai pasimokyti, atnaujinti žinias ir įgūdžius, susipažinti su aktualiomis naujovėmis. Dažnas lektorius mėgsta klausytojams priminti, kad šiais laikais nyksta profesinės dinastijos, retėja atvejų, kai prosenelis, senelis, tėvas, vaikas ir anūkas yra kalviai ar kito, bet visi to paties, verslo atstovai. Vis dažniau pasitaiko, kad tas pats žmogus per savo gyvenimą būna priverstas kelis kartus keisti profesiją, kartais net radikaliai. Ir visa tai susiję su mokymusi. Taip aktualizuojasi mokymasis visą gyvenimą.

Tai kelia švietimo specialistų pasididžiavimą, nes jie tampa reikalingesni. Kartu atsiranda ir naujų rūpesčių: kaip turėtų būti restruktūrizuotas švietimas, kad tenkintų mokymosi visą gyvenimą poreikius? Nesigilinant atrodo, kad nuosekliojo formaliojo švietimo sistemos (nuo pirmos klasės iki aukštojo mokslo diplomo) šios permainos nė kiek nekeičia. Na, nebent daugiau jaunų žmonių galėtų studijuoti aukštesiose mokyklose (juk norinčių yra žymiai daugiau, nei priimama). Tokiu būdu mintys nukrypsta į suaugusiųjų švietimą, atrodo, kad mokymosi visą gyvenimą poreikis keičia tik šią švietimo grandį. Ar tikrai taip? Gal akivaizdžiausia problema yra ta, kad žmonės norėtų didžiuoti savo išsilavinimu, nurodyti savo mokymosi pasiekimus gyvenimo aprašymuose, įrodyti savo išsilavinimą darbdaviui. Bet kaip jį įvardyti? Ar jo tolesnis palaipsnis mokymasis ir patirties kaupimas neprilygsta antram, trečiam diplomui? Ir kokio lygmens diplomui – profesinio mokymo ar bakalauro? O gal prilygsta pirmo ar antro aukštosios mokyklos kurso apimčiai? Juk dažnas suaugęs klausosi aukštųjų mokyklų dėstytojų paskaitų, mokosi jų seminaruose praktinių įgūdžių. Taigi ar mokydamasis visą gyvenimą žmogus taip ir liks su jaunystėje įgyto diplomo liudijamu išsilavinimu? Ar jis nė kiek netobulėja? Tai tik iliustracija, kad mokymosi visą gyvenimą būtinybė kelia naujus uždavinius ir kitoms švietimo sistemos grandims, kad turi būti surastos naujos jų sąveikos formos.

Taigi galimybių mokytis visą gyvenimą kūrimas verčia permąstyti visos švietimo sistemos sąrangą. Šis uždavinys į Europos Sąjungą siekiančiai įstoti Lietuvai dar aktualesnis dėl Europos Sąjungos šalių paskelbto Mokymosi visą gyvenimą memorandumo, raginančio visas Europos šalis diskutuoti dėl mokymosi visą gyvenimą galimybių formavimo strategijos. Šio straipsnio tikslas yra pasiūlyti keletą idėjų, keletą atramos taškų galimai šalies švietimo sistemos pertvarkai į mokymosi visą gyvenimą sąlygų sudarymą, parodyti, kad kai kurie jau šiuo metu Lietuvoje vykdomi arba projektuojami darbai tarnauja būtent tokiai pertvarkai.

Straipsnyje taikomas reformos idėjų generavimo metodas gana paprastas. Mokymasis visą gyvenimą yra socialinių permainų rezultatas. Siūloma pasinaudoti mokslininkų teiginiais, išvadomis, charakterizuojančiomis dėl socialinių permainų besiformuojančią ateities visuomenę (toliau tekste jos sudaro atskiras pastraipas kursyvu). Tada pamėginti surasti švietimo valdomą raktą į tokią visuomenę (**raktiniai žodžiai pabraukti**). Turėdami esmę išreiškiantį raktą galėsime formuluoti siūlymus mokymosi visą gyvenimą strategijai (**jie pateikti pusjuodžiu šriftu**). Dabar apstu autorių, modeliuojančių ateities informacinę, žinių ar žinių ekonomikos visuomenę. Švietimo aspektu įdomesni yra autoriai modeliuojantys mokymosi visuomenę. Grubiai tariant, tai ir būtų visuomenė, kurios visi ar absoliuti dauguma žmonių mokosi visą gyvenimą. Čia nenagrinėsime mokymosi ir informacinės ar žinių visuomenės terminų santykio, tik pastebėsime, kad informacinė ar žinių visuomenė sunkiai įsivaizduojama be žmonių, besimokančių vartoti informaciją ir žinias, taikyti jas praktikoje. Taigi visa informacinė ar žinių visuomenė turėtų būti ir mokymosi visuomenė. Toliau daugiausiai remsimės M. F. D. Youngo tezėmis apie mokymosi (besimokančią) visuomenę. Šis autorius yra išanalizavęs daug kitų autorių medžiagos ir bando išvengti pastebėtų jų klaidų.

Mokymosi visuomenėje bet kuriai gyvenimo sričiai turėtų būti būdingi mokymosi santykiai

M. F. D. Young

Mokymosi visuomenės esminis požymis Youngui yra mokymosi santykiai, kurie turėtų būti būdingi ne tik švietimo sričiai, bet ir gamybai bei paslaugoms. Net ir darbe žmonės būtų skatinami nuolat mokytis, tobulinti savo veiklą. Vadinasi, tokie žmonės turėtų aukštą mokymosi motyvaciją, nuostatą nuolat mokytis ir tobulėti. Jiems reikėtų ir mokymosi įgūdžių bei kitų panašių bendrųjų gebėjimų (vertinimo, kaitos planavimo, informacinių, komunikacinių ir t.t.). Iš čia kiltų atitinkami uždaviniai švietimui: palaikyti ir skatinti mokymosi motyvaciją bei išmokyti mokytis ir tobulėti. Ne paslaptis, kad jau pagrindinėje mokykloje gana didelis kiekis moksleivių praranda norą mokytis, jiems tai darosi neįdomu, nuobodu. Nemažai moksleivių iš viso nustoja lankyti mokyklą. Būtina galvoti apie patrauklesnius, motyvaciją palaikančius mokytojų ir moksleivių santykius, mokymo metodus. Moksleiviai turi jausti mokymosi prasmę, mokėti įvertinti ir pajusti mokymosi pažangą, turėti galimybių praktiškai pasinaudoti savo mokymosi pasiekimais. Tikriausiai svarbu būtų gerokai pakeisti pagrindinio ugdymo turinį, atrasti jame daugiau vietos bendriesiems gebėjimams, naudoti įvairesnius mokymo metodus, apimančius visus B. Bloomo taksonomijos lygmenis (žinojimas, supratimas, taikymas, analizė, sintezė, vertinimas), plačiau taikyti projektinį mokymą. Daugiau

prasmės, tikslingumo, kryptingumo mokymuisi suteiktų moksleivių informavimas ir konsultavimas apie įvairias profesijas, jų paklausą, rengimosi joms galimybes. Visa tai aprėpiant galima būtų įvardinti tokią strateginę veiklos kryptį: **užtikrinti privalomą moksleivių mokymąsi radikalai transformavus pagrindinio ugdymo turinį bendrųjų gebėjimų, profesinio konsultavimo, projektinio mokymo dominavimo linkme.** Taigi turėtume siekti, kad visi vaikai lankytų mokyklą, kad jose būtų daugiau prasmingo ir patrauklaus mokymosi.

Tam tikrų šios krypties elementų galima pastebėti Lietuvos švietimo reformos darbuose. Bendrosiose programose numatyti bendrieji gebėjimai, metodų įvairovė, 9–10 klasėse įvesti profiliavimo pradmenys. Tačiau reikia daugiau svorio tokiai veiklai, mokyklai reikia daugiau atitinkamos informacijos, mokytojams reikia daugiau tokio mokytojavimo įgūdžių. Yra autorių, teigiančių, kad pagrindinė mokykla jau per vėlus laikas mokymosi motyvacijai puoselėti, kad mokymosi skonį vaikai pajunta gana ankstyvame ikimokykliniame amžiuje ir dar tada reikia juos „pagauti“, skatinti prigimtinį smalsumą, mokymosi troškulį, džiaugsmą dėl mokymosi rezultatų. Todėl būtų svarbu parinkti tinkamas darbo su tokio amžiaus vaikais metodikas, sudaryti visiems vaikams galimybes būti profesionaliai ugdomiems. Šia kryptimi jau senokai planuojama didinti priešmokyklinio institucinio ugdymo arba paramos šeimoms, pasiryžusioms savarankiškai mokyti vaikus, galimybes. Siekiama, kad praktiškai visi ikimokyklinukai bent metus iki pirmosios klasės jau patirtų profesionalų rūpinimąsi jais. Tam atsiveria gana palankios sąlygos ta prasme, kad šalyje mažėja gimstamumas, mažėja pradinėse klasėse vaikų ir pačių klasių komplektų. O tai reiškia, kad atsiras pradinių klasių mokytojų, kurie gali netekti darbo arba kuriuos galima paskatinti dirbti priešmokyklinio ugdymo srityje panaudojant pradiniam ugdyme susitaupančias lėšas.

Turi būti sukurta nauja institucijų ir ugdymo turinio specializavimo samprata, kuri padėtų išvengti mokyklinio ir nemokyklinio bei akademinio ir profesinio mokymo atskyrimo

M. F. D. Young

Youngas kritikuoja mokymosi visuomenės koncepcijas, pagal kurias mokymosi visuomenei būdingas kuo ilgesnis žmonių išlaikymas akademinėje formaliojo švietimo sistemoje (juk mokomasi visą gyvenimą, o ne tik jaunystėje, formalioji jaunimo švietimo sistema yra labai brangi, jauni žmonės ilgai neprisideda prie bendrojo vidaus produkto kūrimo ir t.t.) arba kuo masiškesnis profesinių kvalifikacijų suteikimas jaunimui (šiuolaikinėje visuomenėje kvalifikacija niekada nėra užbaigta, profesijos greitai sensta, daugelyje profesinių sričių nebeįmanoma tiksliai prognozuoti specialistų poreikio po keleto metų, todėl jaunimas dažnai patiria įsidarbinimo problemų ir t.t.), arba apskritai linkstama nuvertinti per amžius susiformavusią formaliojo švietimo sistemą ir labai pasitikima laisva švietimo rinka (jaunimas nepajėgus įvertinti savo mokymosi poreikių, laisvai rinkai būdingas populizmas, teikiamo išsilavinimo paviršutiniškumas ir t.t.). Taigi neturėtų būti pernelyg pasikliaujama kuria nors viena iš šių švietimo sistemų grandžių: formalioju akademinio ugdymu, profesiniu mokymu, papildomu ugdymu, neformaliu švietimu. Atvirkščiai, turėtų būti tobulinamos atsiskyrusių švietimo grandžių jungtys, jos turėtų susilieti į vieningą sistemą. Visos sistemos dalys turi būti reikšmingos konkrečiam besimokančiajam, neturėtų būti jokių barjerų asmeniui, formuojančiam savo išsilavinimą iš įvairių jo amžiaus žmonėms teikiamų mokymosi formų. Reikalinga lanksti mokymosi vienur pripažinimo kitur sistema. Tačiau prasminga būtų ryškesnė švietimo institucijų specializacija pagal amžiaus tarpsnius, orientacija į to amžiaus asmenims būdingus mokymosi poreikius. Lietuvoje dabar gerokai labiau linkstama į akademiškesnę mokymąsi: asmenų, po pagrindinės mokyklos pasirenkančių vidurinę mokyklą arba gimnaziją, skaičius turi tendenciją augti (virš 80 proc.). Tuo tarpu einančių mokyti į profesines mokyklas skaičius mažėja (mažiau kaip 15 proc.). Tai pakankamai toli nuo Europos šalių, kuriose abi kryptis renkasi mokyti apylygis skaičius jaunimo. Mūsų šalyje gausu keistų atvejų, kai dailės ar muzikos mokykloje puikiai besimokantys vaikai gauna gana žemus šių dalykų įvertinimus savo pagrindinėje mokykloje. Yra problemų dėl profesinės kvalifikacijos pripažinimo besimokiusiems netradiciškai, neformaliai, darbo metu. Problemos gana ryškios, tad būtų svarbu išsikelti atitinkamus strateginius uždavinius: **plėtoti technologinį vidurinio išsilavinimo profilį, o akademinis profilis priartinti prie praktikos; įvesti įvairias ankstesnio mokymosi akreditavimo, „kaupiamojo diplomo“ formas.**

Lietuvoje nuo 2000 m. rudens įvestas profilinis mokymas sudaro pagrindą tolesniam dabartinių akademinio ir profesinio mokymo sistemų artėjimui viena prie kitos. Akademiškesnių profilių mokyklose iš pradžių galėtų gausėti praktiškesnio mokymosi kaip pasirenkamųjų dalykų, gal netgi bendradarbiaujant su profesinėmis ar aukštesniosiomis mokyklomis, gamybos bei paslaugų įmonėmis. Akademinį bendrąjį vidurinį išsilavinimą teikiančių mokyklų Lietuvoje yra neproporcingai daug, lyginant su kitomis šalimis, tad jos tikrai turėtų ieškoti galimybių praktiškėti. Dabartinėms profesinėms mokykloms būtina neapleisti turimų akademinio mokymosi galimybių, nes jų absolventams neturi būti užkertamas tolesnio mokymosi, taip pat ir aukštesniose mokyklose, kelias. Tokiu būdu galima būtų prognozuoti tam tikrą šių, dabar tradiciškai laikomų labai skirtingais, mokyklų tipų supanašėjimą. Jose mokosi to paties amžiaus tarpsnio jaunuoliai ir besimokančiajam didesnis paslaugų lankstumas (neatskirtis) būtų tikrai parankus. Kitas dalykas, kai jau dirbantis žmogus toliau mokosi įvairiuose kvalifikacijos tobulinimo kursuose ir seminaruose, klauso ir praktikų, ir mokslo daktarų, aukštųjų mokyklų dėstytojų paskaitų, iš bendradarbių, draugų, pažįstamų išmoksta įvairios praktikos. Tokiu būdu jo kvalifikacija kartais tikrai įspūdingai pasikeičia. Kaip jau minėjome, ar nesukaupia jis tokiu būdu kitos profesijos pradmenų, gal net pirmo ar antro kurso studentų

pajėgumus viršijančių? Ši Lietuvos patirtis kol kas gana skurdi, tad natūralu būtų bent jau mėginti perimti Eurpos šalių patirtį ir diegti ankstesnio mokymosi akreditavimo sistemas (Accreditation of Prior Learning – APL), Europos kreditų pripažinimo schemas (European Credit Transfer Scheme – ECTS), specializuotas licencijas, tokias kaip Europos kompiuterio vartotojo teisės (European Computer Driving Licence – ECDL) ir pan.

Reikalinga nauja kvalifikacijos įgijimo samprata, kuri pakeistų kvalifikacinių įgaliojimų suteikimo ir kvalifikacijų aprašymo praktiką

M. F. D. Young

Labai svarbus Youngo pastebėjimas, kad šiuolaikinėje sparčiai besikeičiančių technologijų visuomenėje kvalifikacijos tarsi nėra užbaigtos, jų neįmanoma aprašyti. Susitarus su darbdaviu, kad jam reikia žmogaus, išmanančio tuo metu žinomas technologijas, po kelių specialisto rengimo metų paaiškėja, kad technologijos jau gerokai pasikeitė ir reikia jau kitokio išmanymo. Tokio specialisto „baigtinis“ diplomas taip pat nebeaišku, ką reiškia, kiek jis prasmingas ir naudingas. Taigi vėl panašiai kaip ir šiek tiek aukščiau aprašyta, tenka galvoti apie išsilavinimo „tęstinumą“, vėl svarbu **įvesti kreditinį, „kaupiamąjį“, modulinį mokymąsi**. Be to, kadangi specialistas niekada nebus galutinai parengtas, svarbu **specialistų rengimo įstaigoms palaikyti pastovius ryšius su darbdaviais ir nuolat tobulinti jų samdomų specialistų kvalifikaciją**. Ryšys neapsiriboja specialisto „užsakymu–pirkimu–pardavimu“, kaip savotiška vienkartinė sutartimi. Sutartis tampa ilgalaikė: kol specialistas tebedirba to paties profilio darbą pas tą patį darbdavį, tol specialistų rengimo įstaiga „palaiko specialisto formą“. Iš čia išplaukia ir tolesnės Youngo mintys.

Turi atsirasti nauja mokymosi ir gamybos santykių koncepcija, kurioje būtų paisoma XXI amžiuje besikeičiančio darbo pobūdžio

M. F. D. Young

Mokymosi ir gamybos santykiuose turėtų būti ryškūs mokymosi aspektai (žr. pačią pirmą Youngo tezę). Iš kur atsiranda naujos technologijos, kurių reikia nuolatos papildomai mokyti specialistus? Aukštoji mokykla „studijuoja“ konkrečią įmonę ir kuria bei siūlo jai mokyti naujų tobulesnių technologijų. Technologijų kaita tampa tokia sparti ir tokia specializuota, kad technologijos pradedamos kurti konkrečiai įmonei, įmonės varžosi, kuriai pavyks įdiegti konkurenciją atlaikančią technologiją ir netgi slepia viena nuo kitos savo paslaptis, jas patentuoja, dalijasi tik už labai aukštą kainą ir t.t. Tokiu būdu netgi tokią pačią produkciją gaminančių dviejų skirtingų įmonių veiklos technologijos gali būti tiek skirtingos, kad joms reikės visai kitokių specialistų. Atsiranda kvalifikacijos konkrečiai įmonei. Pačios įmonės vis labiau tampa nuolat besimokančiomis organizacijomis. Dėl to vis labiau aktualu **plėtoti mokslo ir gamybos (bei paslaugų) sanglaudą**. Kiekvienai įmonei paranku turėti šalia savus „modelių namus“, kuriuose gimsta naujos idėjos, naujos mados, naujos technologijos. Kiekvienai mokslo įstaigai paranku turėti technologijų užsakovus ir netgi šalia žemesnio lygmens specialistų rengimo įstaigą, kuri mokytų paprastesnių technologijų, atliktų pradinį specialistų rengimą. Tokios akivaizdžiai naudingos mokslo, verslo, specialistų rengimo simbiozės perspektyva pagal Youngą yra vienas iš faktorių, kuris turėtų nuraminti visus, propaguojančius pernelyg laisvus vartotojiškos rinkos santykius švietime: *švietimo produkcija kaip mėšainiai – bet kur, bet kada, kiekvienam ir pigiai*. Tokia ir tos „produkcijos“ vertė. Tačiau galima pasimokyti ir iš McDonaldo. Esminė idėja – neišpasakytas **prieinamumas**. Ar įmanoma mokyti visą gyvenimą, jei mokymasis neprieinamas, jei norėdamas mokyti turi pereiti egzaminų, pažymų, informacijos stokos ir t.t. golgotą? Kas tokiomis sąlygomis pirktų mėšainius? Todėl verta keisti įsigalėjusius kanonus ir kiek įmanoma **diegti principą „kiekvienas vertas mokyti“, sulieti profesinio konsultavimo, priėmimo mokyti ir darbo biržos sistemas**. Kiek įmanoma turi būti vengiama situacijų, kad žmogus jaustųsi išmestas už borto. Jam turi būti pasiūlyta kas nors realaus: jei ne dangiškoji mana, tai bent mėšainis. Iš esmės tai kažkas panašaus į „vieno langelio principą“. Sistema turėtų būti tiek integruota, kad jei žmogus ieško darbo, jam turi būti pasiūlyta bent jau galimybė pasimokyti, jei žmogus siekia mokyti, jam turi būti pasiūlyti bent parengiamieji kursai ar mokomoji praktika. Greta to turi būti prieinama koncentruota informacija apie alternatyvas, ar perspektyvios siūlomos profesijos, kokia jų paklausa, vidutinis atlyginimas ir t.t.

Visuomenės visada labiau keitė bendravimo priemonės negu bendravimo turinys

Marshal McLuhan

Pritaikykime tą patį metodą ir kitų autorių mintims. McLuhan tikrai yra vienas iš įspūdingiausių futurologų, socialinių fenomenų, komunikacijos tyrinėtojas, „globalaus kaimo“ perspektyvos autorius. Jam priklauso ir garsioji sentencija „priemonė yra pranešimas“ (media is the message). Tokiu pavadinimu išėjusi autoriaus knyga iš tikrųjų didžiausią įspūdį daro ne savo tekstu, bet pačios knygos maketu. Tekstas išmėtytas padrikai, įvairios iliustracijų, nuotraukų, teksto kompozicijos, net nelabai aišku, kokia tvarka tekstą skaityti. Bet tokiu būdu autorius labai tiksliai perteikė savo esminę mintį: skaitytoją labiau veikia ne tekstas, o knyga – teksto perteikimo priemonė. Pati knyga labiau nei joje esantis tekstas atlieka pranešimo funkciją. Pamąstykite atidžiau, ką norėjo tuo pasakyti autorius. Visais laikais žmonės kalbasi apie kitus žmones, apie paskutines naujienas, apie savo bėdas ir džiaugsmus. Tai nepakito tūkstančius metų ir šis bendravimo turinys žmogaus nė kiek iš esmės nepakeitė. Tačiau anksčiau žmonės daugiau kalbėjosi akis į akį, vėliau pradėjo vis dažniau skaityti laikraščius, knygas, patenkinti savo smalsumą vieni vieni, be partnerių. Žmonės pradėjo svetimėti. Televizija dar labiau verčia žmogų namisėda. Stiprus

komunikacijos priemonių poveikis žmogaus gyvenimo būdai akivaizdus. Neišvengiamai poveikį mums daro ir naujausioji komunikacijos priemonė – kompiuteris ir kompiuterių tinklai. Yra daug skeptikų, bet dar daugiau kompiuterių vartotojų. Mokymosi visuomenėje bus aktyviai išnaudojami visi informacijos šaltiniai, o kompiuterinės technologijos šiems tikslams yra itin patogios. Taigi kalbant apie mokymosi visą gyvenimą perspektyvą neįmanoma nutylėti, kad teks **gausinti kompiuterinius informacijos šaltinius, plėtoti nuotolinį (distancinį) „kaupiamąjį“ švietimą ir kompiuterines mokymosi įsivertinimo bei akreditavimo paslaugas**. Jei jau kalbame apie komunikacijos priemones, nepamirškime ir mokytojo. Nors tai ir grubu jo atžvilgiu, bet mokytojas besimokančiajam yra ne kas kita, kaip viena iš mokymosi priemonių. Šitaip matant dalykus darosi visiškai aišku, kas mokantis groja pirmuoju smuiku, dėl kurio asmens visas mokymosi pasaulis sukasi. Taigi teks **radikalčiai keisti mokytojo vaidmenį**. Mokytojas vis daugiau taps pagalbininku, instruktoriumi, būdu, keliu.

Taigi svarbiausios mokymosi visą gyvenimą strategijos kryptys galėtų būti šios:

- Mokymąsi motyvuojantis ikimokyklinis ir pagrindinis ugdymas.
- Į kompetencijos kaupimą orientuotas švietimas, verslas ir asmenys.
- Konsultavimo, priėmimo mokyti ir įdarbinimo sistemų integracija.
- Kompiuterinių technologijų panaudojimas visomis išvardytomis kryptimis.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija strateginiuose planuose skelbiama misija yra įsipareigojusi sudaryti mokymosi visą gyvenimą sąlygas. Ministerijos misija – formuoti nuolatiniame mokymuisi ir savikūrai palankias visuomenės nuostatas, užtikrinti visoms visuomenės grupėms lygias teises įgyti poreikius ir galimybes atitinkantį išsilavinimą ir sąlygas mokytis visą gyvenimą. Bene pirmas aiškiai šios krypties dokumentas yra 2000 m. parengta ir patvirtinta Informacijos ir komunikacijos technologijos diegimo Lietuvos švietime strategija. Mokymasis visą gyvenimą joje suprantamas kaip esminis ateities pokytis. Strategijoje yra pateikiama lyginamoji tikėtinų permąnų visuomenėje ir mokykloje lentelė, kuri gali tapti tam tikru strateginiu orientyru ne tik šios strategijos rėmuose, todėl manome ją esant vertą pateikti ir šiame tekste.

Visuomenė	Mokykla
Informacijos gausa ir įvairovė	Bibliotekos plėtra ir informacijos šaltinių įvairovė
Distancinis švietimas ir informacijos paslaugos	Distancinis švietimas, intranetas
Švietimo paslaugų įvairovė	Turinio įvairovės pasiūla
Mokymasis švietimo institucijoje ir darbovietėje	Mokyklos mokytojai ir kviečiami specialistai
Švietimo prieinamumas	Turinio ir informacijos prieinamumas
Lygios galimybės	Individualius poreikius atitinkančios galimybės
Mokymosi motyvacija ir atsakomybė	Mokymosi motyvacija ir atsakomybė
Nacionalinės kultūros išsaugojimas ir plėtra	Nacionalinės kultūros perėmimas ir kūryba
Autorių teisės asmens duomenų paslaptis	Privatumo paisymas
Elektroninės paslaugos iš šalies valdymo struktūrų	Mokyklos elektroninis valdymas ir atvirumas
Pilietinės valios aktai elektroniniu būdu	Elektroninė mokyklos savivalda
Technologijų gausa ir išmanymas	Technologijų gausa ir galimybės jų išmokti
Besimokanti visuomenė	Besimokanti organizacija
Veikla nuolat pasimokant	Mokymasis, įprasminamas veikloje

2001 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino Valstybinę distancinio švietimo plėtos programą. 2002 m. numatoma parengti programą „Kokybiškas pagrindinis išsilavinimas visiems“, taip pat Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategiją ir jos įgyvendinimo veiksmų planą. Tačiau visa ko pagrindas yra gerokai intymesnis – kiekvieno asmeninė nuostata mokytis ir tobulinti savo veiklą.

Įdomų dalyką pastebi Masačusetso technologijos instituto profesorius Seymouras Papertas: žmonės vartoja keletą žodžių mokymo menui arba mokslui nusakyti – pedagogika, andragogika, didaktika ir pan., tačiau neturi nė vieno žodžio mokymosi menui ar mokslui įvardyti. Esame didžiulėje kultūros takoskyroje tarp mokymo ir mokymosi kultūros. Gal mokymosi visuomenės pirmasis ženklas bus tai, kad išpopuliarės koks nors mokymosi mokslą įvardinantis žodis, pavyzdžiui, Paperto siūlomas graikų kilmės žodis – matetika?

Šaltiniai

1. M.F.D.Young. *The Curriculum of the Future*. From the „New Sociology of Education“ to a Critical Theory of Learning. – London: Falmer Press, 1998.
2. M. McLuhan. *Media is the Message*. – New York, 1967.

3. *Informacijos ir komunikacijos technologijos diegimo Lietuvos švietime strategija*. (Parengė R. Ališauskas, V. Brazdeikis ir kt.) // Informacijos technologija mokykloje. Konferencijos medžiaga. Vilnius, 2000 m. gruodžio 7–8 d. – Vilnius, ITC, 2000. (http://www.smm.lt/reformos_d/file/projekt14.htm)
4. R. Ališauskas. *Po-privalomojo mokymo reformų problemos // Profilinis mokymas 2*. – Vinius, Pedagogų profesinės raidos centras, 2001.
5. S.Papert. *The Children's Machine*. Rethinking School in the Age of the Computer. – New York: BasicBooks, 1993

III. LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO ASOCIACIJOJE

2001 metų gegužės 16 d. įvyko LSŠA ataskaitinė – rinkiminė konferencija. Pateikiame pagrindinius konferencijos pranešimus, nutarimus bei naujųjų Asociacijos valdymo organų sąrašus.

Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos prezidento ataskaita

Prof. Vincentas Dienys
LSŠA prezidentas

Prieš trejus metus, 1998 metų gegužės 12 d., LSŠA ataskaitinėje rinkiminėje konferencijoje, pirmą kartą pravestojė pagal naujus įstatus, man teko garbė būti išrinktam prezidentu, taip pat buvo išrinkta taryba, į kurią įėjo 21 LSŠA narys, ir valdyba. Tai reiškė, kad Asociacija išaugo ir perėjo į naują veiklos etapą. Dvi valdybos narės – Roma Vilimienė ir Vilija Lukošūnienė – ėmė dirbti kaip suaugusiųjų švietimo profesionalios organizatorės, t.y. visiškai atsidėjo šiam darbui. Taigi prezidento dalia žymiai palengvėjo. Šioje konferencijoje už konkrečią veiklą atsiskaitys valdybos pirmininkė Roma Vilimienė. Aš trumpai sustosiu tik ties kai kuriais bendrais klausimais.

Tarybos veikla. Į tarybą buvo dėta daug vilčių, bet rimtų laimėjimų nepajutome. Netgi buvo kilusi diskusija, ar Taryba apskritai reikalinga. Vis dėlto dauguma mano, kad tai gera struktūra, sudaranti galimybę regionams daryti įtaką Asociacijos veiklai. Kiekvienas daigas, kad subrandintų derlių, turi užaugti. Praėjo tik treji metai, nors, be abejo, galima buvo daugiau pasiekti. Man reikėjo būti reiklesniam, Asociacijai – turtingesnei, regionų atstovams – aktyvesniems. Būtų malonu, jeigu savo nuomonę apie tarybą pareikštų ir regionai.

Valdybos veikla. Su valdyba bendrauta reguliariai: gaudavau visų valdybos posėdžių medžiagą, dalyvaudavau posėdžiuose, buvo tariamasi atskirais darbo klausimais. Mano nuomone, valdybos darbas buvo efektyvus.

Ryšiai su valstybinėmis struktūromis. Pagrindinis Asociacijos partneris yra švietimo ir mokslo ministerija, su ja bendradarbiaujame. Asociacijos, kaip eksperto, yra nuolat atsiklausama priimant svarbius sprendimus. Kartais paminima, kad Asociacijai valstybė galėtų deleguoti kai kurias funkcijas, kaip, pavyzdžiui, Pramonės, prekybos ir amatų rūmams yra deleguojama baigiamojo kvalifikacijos vertinimo funkcija. Taigi Asociacija savo aktyvia ir konkrečia veikla yra susilaukusi pripažinimo. Tenka tikrai apgailėstauti, kad su Ministerijos suaugusiųjų švietimo sektoriumi nepavyko bendradarbiauti efektyviai.

Buvo taip pat bandyta užmegzti kontaktą su Prezidentūra, apsilankyta Seime bei Vyriausybėje. Visi šie veiksmai nedavė aiškiai apčiuopiamų rezultatų. Reikia prisipažinti, kad nebuvo taikomas „rusiško“ atkaklumo principas, kai tvirtovė paimama daugkartiniu puolimu. Taigi ir šiuo atveju, jeigu būčiau skyręs daugiau dėmesio, tam tikrų pozityvių poslinkių gal ir būtų buvę pasiekta.

Tarptautiniai ryšiai. Asociacija palaiko ryšius su daugeliu užsienio partnerių – Europos suaugusiųjų švietimo asociacija, Šiaurės šalių liaudies akademija, Vokietijos liaudies aukštųjų mokyklų sąjunga. Plačiau apie partnerius bus kalbama valdybos ataskaitoje. Kaip prezidentas dalyvaudavau susitikimuose su atvykstančiais partnerių atstovais, pasirašydavau susitarimus ir kitus su bendradarbiavimu susijusius dokumentus. Tiesioginius kontaktus buvau delegavęs valdybai, nes geriausia, kai kontaktus palaiko ir užmezga tie, kurie konkrečiai dirba ir tais ryšiais naudojami. Manau, kad tai pasiteisino, nes LSŠA tarptautinis įvaizdis yra geras.

Regioniniai centrai. Jie buvo ir, kaip rodo Vilijos Lukošūnienės atliktas tyrimas, turėtų ir ateityje likti Asociacijos ramsčiais regionuose. Tačiau, nepaisant gausių diskusijų, rimtų poslinkių nepadaryta, vaizdžiai tariant, dabar jie snūduriuoja. Ar pabus ir kada pabus, nežinau. Nežinau ir kaip tai įvyks.

Iniciatyvos laukčiau iš centrų, kad ir pavienių. Nelabai tikiu, kad nevalstybinėms organizacijoms iš viršaus primesta idėja gerai prigytų. Dalinai taip įvyko ir su mūsų centrais.

Finansai. Manau, kad apie juos bus kalbama valdybos ir revizijos komisijos ataskaitose. Paminėsiu, kad, be anksčiau minėtos Ministerijos paramo, Asociacijos veiklą remia vien užsienis. Kiek teko įsitikinti, Lietuvoje nėra nei valstybinių, nei nevalstybinių fondų, kurių bent jau vienu iš prioritetų būtų suaugusiųjų švietimas (jeigu neskaičiuosime Užimtumo fondo, kuris remia tik į bėdą pakliuvusius žmones, paprastai bedarbius, ir tik jų profesinį mokymą).

Ateitis. Požiūris į suaugusiųjų švietimą turėtų sparčiai keistis. Jau porą metų Lietuvoje daug diskutuojama žmogiškųjų išteklių plėtros klausimu. Mūsų valdžią tai daryti įpareigoja noras integruotis į Europos Sąjungą. Ateis ir tam tikros lėšos į Lietuvą. Pradžioje tai bus Phare ESC programa, vėliau Europos socialinis fondas. Asociacija privalo dalyvauti žmogiškųjų išteklių plėtroje. Neabejoju, kad šiam procesui teigiamą įtaką turės dabar visoje Europoje vykstančios konsultacijos dėl veiksmų įgyvendinant Europos Komisijos paskelbtą Mokymosi visą gyvenimą memorandumą. Lietuvoje Ministerijos pavedimu tokias konsultacijas organizuoja mūsų Asociacija.

Apskritai Asociacijos (o ne savo) veiklą vertinu tikrai aukštu balu. Ir maloniausia, kad tai pasiekta ne pavienių asmenų, o daugumos narių veiklos dėka. Nežinau, kieno darbą reikėtų įvertinti geriau – ar, tų, kurie yra nacionalinių renginių širdis, ar tokių kaip Marija iš Didžiasalio, kurios neša naujoves į atokesnes vietas. Todėl dėkodamas už gerą darbą pavardžių nevardinsiu. Tiesiog padėkosiu visiems čia esantiems ir paprašysiu šią padėką perduoti kitiems, kurie neturėjo galimybės atvykti į konferenciją.

LSŠA valdybos pirmininkės ataskaita

Roma Vilimienė
Valdybos pirmininkė

Norint apžvelgti besibaigiantį etapą, reikia grįžti į ten, nuo ko pradėjome – į 1998 metų gegužės mėnesį vykusią Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos ataskaitinę–rinkiminę konferenciją. Tada buvo pristatyti Asociacijos vystymo strategijos seminare (1998 m. sausis) suformuluoti Asociacijos vystymo prioritetai. Jų buvo net dešimt. Tuo metu mes patys dar nesuįsigaudėme, jog norint efektyviai dirbti įsivardinti reikia ne daugiau kaip 3 organizacijos vystymo prioritetus. Šiaip ar taip, tie 10 išvardintų punktų tapo išieities tašku, nuo kurio naujoji valdyba 1998 m. vasarą pradėjo savo veiklą, į ką orientavosi ir iš ko pati mokėsi, pagaliau pagal juos formulavo Asociacijos *misiją, tikslus, veiklos kryptis ir jų realizavimo formas*. Pastarieji dalykai trumpai suformuluoti naujajame LSŠA buklete, pagal juos išsikristalizavo Asociacijos valdybos, kurią sudarė septyni šaunūs Asociacijos aktyvo nariai – V.Burokas, A.Juozaitis, N.Kimso, V.Lukošūnienė, G.Šapranauskaitė, T.Tamošiūnas – veiklos kryptys (žr. *lentelę 64 p.*).

Tai buvo deklaruota. O kaip tai realizavome praktikoje?

Kryptys	Kryptį kuruojantys valdybos nariai
Vidinis organizacijos vystymas – veiklos plėtra	R.Vilimienė, A.Juozaitis
Komunikacinės infrastruktūros išvystymas	V.Lukošūnienė, R.Vilimienė
Informacinės LSŠA terpės išvystymas	V.Burokas, T.Tamošiūnas
Suaugusiųjų mokymo metodikos paruošimas, jos sklaida tarp suaugusiųjų švietėjų	A.Juozaitis, R.Vilimienė
Organizacijos palaikymo ir atsiskaitymo organizacijoje vystymas	N.Kimso, G.Šapranauskaitė

Ilgai galvojau, kokią schemą pasirinkti ataskaitai? Pasirinkau tokią: bendriausia informacija pagal valdybos narių darbo kryptis ir konkreti statistika su trumpais komentarais pagal asociacijos veiklos rūšis, išvardintas buklete.

Per trejus metus įvyko 17 valdybos posėdžių. Galime pasidžiaugti, kad kiekviename posėdyje dalyvaudavo beveik visi valdybos nariai, t.y. neturėjome kvorumo problemų.

LSŠA veiklos kryptys

Vidinis organizacijos vystymas – veiklos plėtra

Darbas su nariais. Dirbome tiek su individualiais, tiek su kolektyviniais nariais. Su individualiais per regioninius filialus – skyrius, su kolektyviniais – tiesiogiai. Šiai valdybai pradėjus savo veiklą 1998 m., Asociacijoje buvo 200 individualių ir 6 kolektyviniai nariai. Iki 2001 m. narių skaičius ženkliai pakito, šiek tiek sumažėjo individualių narių skaičius ir smarkiai išaugo kolektyvinių narių gretos – 183 individualūs, 23

kolektyviniai nariai. Buvo organizuoti du bendri kolektyvinių narių susirinkimai, kuriuose buvo įvardinti kolektyvinių narių lūkesčiai, deleguojami asociacijos administracijai, valdybai, bei pačių kolektyvinių narių įsipareigojimai Asociacijai.

Visi Asociacijos nariai – kolektyviniai tiesiogiai, o individualūs per regioninius informacinius suaugusiųjų švietimo centrus – gaudavo naujausią informaciją apie seminarus, konferencijas bei galimybes stažuotis tiek Lietuvoje, tiek ir už jos ribų. Jie buvo kviečiami į Asociacijos vykdomus projektus, mokymus, jiems buvo siunčiama naujausia metodinė medžiaga, publikacijos, žurnalas Savišvieta. Reikia prisipažinti, kad sunkiau buvo pasiekti individualius narius. Nors Asociacijos struktūra lyg ir aiški – yra regioniniai skyriai, tačiau kontaktai su individualiais nariais buvo visiškai priklausomi nuo skyriaus vadovų darbo ir jų ryšio galimybių. Deja, šie kontaktai ne visada būdavo efektyvūs.

Komunikacinės infrastruktūros išvystymas

Čia turima omeny ryšiai su: *valstybinėmis institucijomis* (savivaldybės, ministerija), *ryšiai tarp tarybos ir valdybos* bei *ryšiai su visuomene*.

Ryšiai su ministerija iš principo yra geri, ministerija suteikė Asociacijai geras patalpas, teikė moralinę paramą. Deja, jie nepakankami. Ministerija ne kartą ragino Asociaciją ruošti projektus, per kuriuos ateitų finansavimas, tačiau nė vienas iš ministerijai pateiktų penkių projektų nesulaukė dėmesio. O projektai buvo tokie:

- Suaugusiųjų mokytojų rengimas.
- Neformaliajame suaugusiųjų švietime dalyvaujančių institucijų koordinacinio tinklo kūrimas.
- Suaugusiųjų švietimo savaitė 2000 Lietuvoje.
- Suaugusiųjų švietimas kaip savivaldybių ir regioninių NVO bendradarbiavimo forma.
- Suaugusiųjų švietimo darbuotojų kvalifikacijos akreditavimo sistema.

Ryšiai tarp tarybos ir valdybos, deja, nebuvo pakankamai efektyvūs. Tačiau apie tai detaliau ir konkrečiau kalbėjo LSŠA prezidentas, prof.V.Dienys.

Jau galime pasidžiaugti ryšiais su visuomene. Palyginti su ankstesniais Asociacijos gyvavimo periodais, mūsų darbas susilaukė žymiai didesnio žiniasklaidos dėmesio. Per aptariamą laikotarpį paruošta nemažai radijo laidų, išspausdinta straipsnių ir t.t. Statistika tokia:

- 35 radijo laidos.
- 4 video filmai.
- 74 straipsniai apie suaugusiųjų švietimą respublikinėje ir regioninėje spaudoje (čia itin daug pasitarnavo Phare pilietinio ugdymo projektas ir Suaugusiųjų švietimo savaitė 2000).
- Kartu su Lietuvos žurnalistų sąjunga organizuotas konkursas *Suaugusiųjų švietimo vaidmuo ugdant asmens pilietinę kultūrą*.

Atskirai norėčiau pažymėti Asociacijos kolektyviniams nariams ir partneriams sudarytas galimybes pasinaudoti mūsų kontaktais, ryšiais su žiniasklaida – Rumšiškių muziejaus dvaro akademijai, Sintautų akademijai, VDU Švietimo studijų centrui, Vilniaus suaugusiųjų mokymo centrui. Nors, žinoma, ši veiklos kryptis turėjo būti vystoma efektyviau, deja, neužteko rankų ...

Dar viena komunikacinės infrastruktūros dalis – ryšiai tarp švietimo nevyriausybinų organizacijų (NVO). NVO išvystyti skirtas didžiulis tarptautinis projektas, ateinantis iš NFA ir besitęsiantis jau nuo 1996 m. Apie jį kalbėsime atskirai, kai bus pristatomi tarptautiniai projektai, tik čia norėčiau pasidžiaugti vienu minėto projekto rezultatu. Jo metu buvo ne tik mokyti NVO atstovai, bet ir užsimezgė kontaktai tarp atskirų organizacijų. O šį rugsėjį numatomas visų dalyvavusiųjų projekte dalyvių susitikimas Rumšiškėse. Kalbėsime apie nueitą etapą ir tolimesnį bendravimą. Bendradarbiavimo tinklo (angl. network) sukūrimas – ne tik moderni sąvoka, bet ir prasmingas darbas. Tokiam tinklui išvystyti svarbios buvo ir šios LSŠA organizuotos konferencijos:

- 1999 m. rugsėjo mėn. 3–5 d. penktasis Baltijos ir Šiaurės šalių NVO tinklo susitikimas (*5th NGO Nordic-Baltic Network meeting*) Vilniuje.
- 1999 m. sausio mėn. NVO lyderių mokymo tarptautinė baigiamoji konferencija *Švietėjiškų NVO vaidmuo remiant vietines iniciatyvas* Druskininkuose.

Informacinės LSŠA terpės išvystymas

Čia norėčiau kalbėti apie bendro suaugusiųjų švietimo informacinio tinklo sukūrimą (bent jau Asociacijos lygmenyje). Šioje srityje taip pat atlikti konkretūs darbai:

- Suaugusiųjų švietimo savaitės intencija išleistas didelis informacinis leidinys Suaugusiųjų švietimas ir profesinis mokymas.

- Parengtas ir jau funkcionuoja (bet dar netobulas ir neišbaigtas) internetinis puslapis – www.laae-lssa.lt .
- Išleidome ne vieną informacinį leidinį apie projektus – Phare *Pilietinis ugdymas kaip demokratinės visuomenės prielaida* – 4 numeriai, *Mokomės ir dalijamės* – 1 numeris, 2 Informaciniai biuleteniai *Suaugusiųjų švietimo savaitė*.

Žinoma, informacinį tinklą sudaro ne tik internetiniai puslapiai ir publikacijos. Tai taip pat ir informacija, kuri renkama, kaupiama ir sklaidžiama iš RIC'ų – ypač apie neformalaus suaugusiųjų švietimo kursus bei programas profesiniam rengimui, kvalifikacijai tobulinti plačiajai visuomenei bei suaugusiųjų švietėjams atskirai, informacija apie regiono suaugusiųjų švietėjų teikiamas paslaugas. Nors šis darbas dar ir nėra toks efektyvus, kaip norėtūsi, tačiau vienareikšmiškai galime pasakyti, kad RIC'ai – mūsų atrama ir branduolys.

Suaugusiųjų mokymo metodikos paruošimas,
jos sklaida tarp suaugusiųjų švietėjų

Mes buvome išsikėlę uždavinį – paruošti suaugusiųjų švietėjų desantą. Tuo galime ir pasidžiaugti. Pirmiausia tai suaugusiųjų mokymo metodikos žinovai, išmokyti vykdant tarptautinius projektus:

- *Phare* – Phare demokratijos fondo finansuotas projektas *Pilietinis ugdymas kaip demokratinės visuomenės prielaida* (1997–1999) Šio projekto vykdymo metu buvo išmokyta 30 suaugusiųjų švietėjų. Pagrindinis mokymo programų bruožas – pilietiškumo ir andragogikos jungimas.
- *Socrates* projektas *ARKS – Suaugusiųjų, grįžtančių mokyti, pagrindinių įgūdžių lavinimas* (1999–2000). Šiuo projekto rezultatai – tarptautinės ekspertų grupės paruošta suaugusiųjų mokymosi medžiaga, išversta į lietuvių kalbą ir adaptuota Lietuvai. Tai penkios didžiulės knygos, skirtos mokymui ir bendravimo, pilietinio aktyvumo, matematinio ir kompiuterinio suaugusiųjų raštingumo ugdymui. Profesionaliai paruošta medžiaga skirta grįžtantiems mokyti ir į darbo rinką. Ją galima naudoti dirbant su bedarbiais, potencialiais bedarbiais, jaunuoliais, grįžusiais iš armijos, įkalinimo įstaigose esančiais žmonėmis ir pan. Darbui su šia medžiaga paruošta 10 andragogų.
- Daug metodinių suaugusiųjų mokymo žinių gavo žmonės, dalyvavę Šiaurės šalių liaudies akademijos (*Nordic Folk Academy – NFA*) ir LSŠA vykdytuose projektuose. Tai ir nevyriausybinų organizacijų lyderių mokymo, ir suaugusiųjų mokytojų rengimo projektų dalyviai. Ypač svarbus 2000 m. pradėtas trejų metų trukmės projektas *Mokomės ir dalijamės* . Jis skirtas mokytojų praktikų rengimui.

Žmonės buvo ruošiami seminaruose (tiek Lietuvoje, tiek už jos ribų), stažuotėse, konferencijose. Taip pat yra parengtos andragogų rengimo programos, kurias galima rasti informaciniame leidinyje, skyrelyje *Andragoginių pagrindų ir vadybos programos*.

Organizacijos palaikymo ir atsiskaitymo
organizacijoje vystymas

Kaip jau buvo minėta anksčiau, LSŠA, bendradarbiaudama su Lietuvos ir užsienio partneriais, organizuoja stažuotes, seminarus tiek Lietuvoje, tiek už jos ribų. Į šiuos renginius vyksta Asociacijos žmonės. Todėl labai svarbus grįžtamasis ryšys po jų, reikšminga stažuotčių, kursų, seminarų dalyvių gerosios patirties sklaida. Deja, kol kas negalime pasidžiaugti labai gera grįžtamojo ryšio sistema, nors tam tikra šios srities pradžia jau padaryta:

- Per Phare pilietiškumo projektą parengti žmonės tapo konsultantais savo regionuose – Kaišiadoryse, Kelmėje, Ukmergėje, Tauragėje, Alytuje.
- Po NVO lyderių mokymo projekto – jau į du seminarus Lietuvoje buvo kviečiami lektoriai, mokęsi tarptautiniuose NVO kursuose ir dalyvavę stažuotėse Skandinavijoje.
- Po ARKS projekto visi dalyviai pristatė savo individualias programas išplėstiniame seminare, skirtame ARKS medžiagos sklaidai. Net 35 seminaro dalyviai – įkalinimo įstaigų, darbo rinkos, suaugusiųjų švietimo centrų, bendruomenių švietimo centrų, profsąjungų atstovai – susipažino su ARKS'o medžiaga, užmezgė ryšius su mūsų konsultantais.
- Trys Asociacijos nariai (žinoma, mokslus gavę ne tik po Asociacijos skėčiu...) išplaukė į tarptautinius vandenis – A.Juozaitis (visų mokytojų rengimo projektų, vykdomų su NFA, vyriausiasis konsultantas), P.Kuprys ir R.Vilimienė.

Tarptautiniai projektai

Atskirai norėčiau paminėti tarptautinius projektus, nes visą Asociacijos veiklą faktiškai rėmė (be kuklių mūsų pačių indėlių per nario mokesčių) tarptautiniai projektai. Iš jų rengti seminarai, konferencijos, publikacijos, stažuotės ir t.t. Pagrindiniai per šiuos metus vykdyti tarptautiniai projektai buvo šie:

- Bendradarbiavimo su Vokietijos liaudies aukštųjų mokyklų Tarptautinio bendradarbiavimo institutu (IIZ/DVV) programa. Projektas vykdomas nuo 1993 metų iki dabar (su vis mažėjančiu biudžetu).
- Phare demokratijos fondas *Pilietinis ugdymas kaip demokratinės visuomenės prielaida* (1997–1999). Projekto rezultatai – paskutiniame informaciniame projekto biuletenyje.
- Projektai su NFA:
 - a) NVO lyderių mokymas. Projektas vykdomas nuo 1996 m. Tai kasmet vykstantys mokymai Lietuvoje, tarptautiniame seminare, NVO tinklo kūrimo konferencijos, leidiniai.
 - b) Suaugusiųjų mokytojų rengimas. Projektas taip pat vykdomas nuo 1996 metų. Tai vėl kasmet vykstantys mokymai Lietuvoje, tarptautiniame seminare, leidiniai.
 - c) Ir, kaip jau buvo minėta, – ypač svarbus 2000 m. startavęs trejų metų trukmės mokytojams praktikams rengti skirtas projektas Mokomės ir dalijamės.
- Phare partnerystės fondo projektas *Socialinių įmonių steigimo konsultantų rengimas*. 1999–2001 metais įvyko mokymai Lietuvoje (trys seminarai) ir Vokietijoje (dvi stažuotės).
- Socrates projektas ARKS – *Suaugusiųjų, grįžtančių mokyti, pagrindinių įgūdžių lavinimas* (1999–2000 m.). Tai jau minėtos pagrindinių įgūdžių ugdymo knygos ir pagal jas išleistos kompaktinės plokštelės.
- Socrates projektas, koordinuojamas Socialinių inovacijų fondo Kaune, *Suaugusiųjų švietimo organizacijų, dirbančių moterų užimtumo srityje Europinis tinklas* (2000–2002 m.). Tai sėkmingas projektas, gavęs antro etapo tęsinį.

Suaugusiųjų švietimo savaitė

Apie šį LSSA organizuotą įvykį norėčiau pakalbėti atskirai. Suaugusiųjų švietimo savaitė, vykusi 2000 m. rugsėjo 25 d. – spalio 2 d., – ypatingas įvykis Asociacijos gyvenime. Plačiau apie jį galima paskaityti praeitame Savišvietos numeryje (2000/2), tačiau maža nors trumpai dar kartą pasidžiaugti jo rezultatais – seminarais, leidiniais, konferencija, susitikimu Seime ir t.t.

Kulminacinis Savaitės renginys – rugsėjo mėn. 26 d. įvykusi pirmoji Asociacijos organizuota vaizdo konferencija *Suaugusiųjų švietimas: situacija, sprendimai, tendencijos*. Ji vyko Kauno distancinio mokymo centre. Šio Asociacijos kolektyvinio nario nuoširdus ir kompetentingas darbas buvo neįkainojamas indėlis organizuojant Savaitę.

Kita savaitės statistika: įvyko 142 renginiai, juose dalyvavo 132 institucijos, apsilankė apie 13 000 lankytojų, išleisti 4 spaudiniai, respublikinė ir regioninė spauda apie Savaitę rašė 34 kartus, nacionalinė ir vietinės TV parodė 8 siužetus.

Savaitei išleista 61 324 Lt. Finansavimo šaltiniai:

IIZ/DVV 71%

Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba 16%

Suaugusiųjų profesinio mokymo asociacija 7%

Nacionalinė liaudies aukštesniųjų mokyklų asociacija 4%

Dalyvių įnašas 2%

Leidyba

Periodinis leidinys Savišvieta (per ataskaitinį laikotarpį išleisti penki numeriai)

a) Pilietinis ugdymas kaip demokratinės visuomenės prielaida. 1998 m. liepa – gruodis.

b) Informacinis leidinys. 1998 m. sausis – birželis.

c) Moterys apie moteris ne vien moterims. 1999.

d) Apie kitokio portretą, interkulturą ir švietimą. 2000.

e) Apie Suaugusiųjų švietimo savaitę. 2001.

Kalendorius *Pilietinės visuomenės link*. 1999.

Atviručių rinkinys *Į suaugusiųjų švietimo savaitę atsinešk*. 2000.

Knygos:

a) *Idėjos ir iniciatyvos. Apie pilietiškumą, visuomeninį veiksma ir suaugusiųjų švietimą*. 1999.

b) *Suaugusiųjų švietimas dabarčiai ir ateičiai*.

Konferencijos medžiaga. 2000.

c) Informacinis leidinys *Suaugusiųjų švietimas ir profesinis mokymas*. 2000.

d) A.M. Juozaitis. *Besimokantys suaugusieji*. 2000.

e) A.M. Juozaitis, R. Vilimienė. *Nevyriausybinės organizacijos: nuo aiškios strategijos link efektyvios veiklos*. 2000.

ARKS projekto medžiaga

(publikacija ir kompaktinės plokštelės), 2000:

- Mokymosi pagrindai.

- Bendravimo pagrindai.
- Matematinis raštingumas.
- Informacinių technologijų pagrindai: Kompiuterijos įvadas; Tekstų rinkimas ir tvarkymas; Duomenų bazės, skaičiuoklės ir teksto maketavimas; Elektroninis paštas, internetas ir pagrindinės nuostatos.
- Dalyvavimo pagrindai. Naujas LSŠA lankstukas. Trys plakatai, skirti pilietiškumui bei mokymo motyvacijai skatinti.

Statistika

Žemiau pateikiama statistika (tegu ir "sausą") apie LSŠA veiklą nuo 1998 metų iki 2001-ųjų metų pavasario.

- Seminarai regionuose (vietiniai, pagal regionų pasirinktas temas: švietimo organizacijų strategija, darbo su suaugusiųjų auditorija metodai, seminarai suaugusiųjų švietimo savaitės metu, psichologiniai darbo su suaugusiais ypatumai, bendradarbiavimo tarp suaugusiųjų švietimo institucijų galimybės, NVO vystymas, bendradarbiavimo kolektyve efektyvumo didinimas ir pan.) – 56 (43 iš jų rėmė IIZ/DVV, 13 - Phare projektas *Pilietinis ugdymas kaip demokratinės visuomenės prielaida*).
- Seminarai RIC vadovams – 12 (rėmė IIZ/DVV)
- Respublikiniai seminarai pagal įvairius projektus – 20
- Tarptautiniai seminarai 2
 - Phare pilietiškumo projekto įvertinimas
 - Mokytojų rengimo projekto su NFA seminaras Panevėžyje, 8 dalyviai ir trys lektoriai iš Lietuvos – P.Kuprys, A.Juozaitis, R.Vilimienė
- Konferencijos 4
- Užsienio kalbos kursai pagal Phare projektą *Pilietinis ugdymas kaip demokratinės visuomenės prielaida*
- tažuotės:
 - Pagal NFA programas Skandinavijoje stažavosi arba buvo tarptautiniuose kursuose – 60 asmenų
 - Phare pilietiškumo projektas – 9 asmenys (Danija ir Vokietija)
 - Phare projektas "Socialinės įmonės" – 8 asmenys (po dvi stažuotes Vokietijoje)

Reziumė

Visa tai (bendras darbas, rezultatai, Asociacijos išsivystymas) buvo padaryta mūsų – visos Asociacijos narių sutelktų pastangų dėka. Už tai noriu padėkoti pirmiausia LSŠA Prezidentui, prof.V.Dieniui, valdybos nariams – V.Burokui, A.Juozaičiui, N.Kimso, V.Lukošūnienei, G.Šapranauskaitei, aktyviems individualiems Asociacijos nariams – Prof.K. Sinkevičiui, M.Jankauskaitei, A.Bėkštai, J.Jurkūnienei, V.Krivickienei, kolektyvinių narių vadovams – D.Rutkauskienei (Kauno distancinio mokymo centras), D. Malinauskienei (Soros International House), Z.Streikui (Valstybės ir savivaldybių tarnautojų mokymo centras „Dainava“), J.Jakubauskui (Vilniaus kooperacijos kolegija), S.Kanišauskui („Žinijos“ draugija), L. Mecajevai (Socialinių inovacijų fondas), V. Strupienei (Šiaulių užsienio k. mokymo centras), J.Sikorskienei (Vilniaus darbo rinkos mokymo ir konsultavimo tarnyba), Panevėžio filialo vadovui M.Libikui, regioninių suaugusiųjų švietimo centrų vadovams ir Asociacijos partneriams – Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos generaliniam direktoriui T. Jovaišai ir jo vadovaujamai Suaugusiųjų profesinio mokymo asociacijai.

LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO ASOCIACIJOS ATASKAITINĖS – RINKIMINĖS KONFERENCIJOS, VYKUSIOS 2001 METŲ GEGUŽĖS 16 DIENĄ, NUTARIMAS

1. Patvirtinti LSŠA valdybos ir revizijos komisijos ataskaitas.
2. Visų valdymo organų veiklą vertinti *gerai*.
3. Pavesti naujai išrinktiems valdymo organams parengti LSŠA veiklos programą naujai kadencijai, atsižvelgiant į konferencijos metu išskeltus pasiūlymus.
4. Pritarti siūlymui atleisti nedirbančius pensininkus nuo Asociacijos nario mokesčio.

5. Suteikti valdybai įgaliojimus dėl filialų steigimo.
6. Įgalioti valdymo organus keisti punktą dėl Asociacijos buveinės be konferencijos arba suvažiavimo sprendimo.
7. Balsų dauguma palikti dviejų LSŠA valdymo organų struktūrą: tarybos ir valdybos.
8. Pritarti siūlymui tarybos posėdžius šaukti ne rečiau kaip kartą per metus.
9. Klausimą dėl galimybės tarybos nariams balsuoti elektroniniu paštu išnagrinėti tarybos posėdyje.
10. Tarybą sudaryti iš 12 narių ir prezidento: po 1 delegatą iš skyrių, 2 nariai renkami konferencijoje; prezidentas renkamas konferencijoje. Valdybos narių skaičių ir sudėtį tvirtinti taryboje. Tarybos nariai turi teisę būti valdyboje.

LIETUVOS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMO ASOCIACIJOS VALDYMO ORGANAI

Prezidentas prof. Vincentas Dienys
Viceprezidentas dr. Saulius Kaniškauskas
Valdybos pirmininkė Roma Vilimienė

Tarybos nariai

Darius Bredelis, Tauragė
Vilija Gudauskienė, Telšiai
Natalja Kimso, Vilnius
Romutė Koncevičienė, Marijampolė
Aldona Lesevičienė, Alytus
Mindaugas Libikas, Panevėžys
Vilija Lukošūnienė, Vilnius
Loreta Staškūnienė, Klaipėda
Viktoras Strups, Šiauliai
Gita Šapranauskaitė, Kaunas
Regina Šilinskienė, Utena
Roma Vilimienė, Vilnius

Valdybos nariai

Arūnas Bėkšta, Vilnius (individualus narys)
Vytautas Burokas, Vilnius (individualus narys)
Aurimas Marijus Juozaitis, Vilnius (individualus narys)
Vita Krivickienė, Kaunas (RIC vadovė)
Daiva Malinauskienė, Vilnius (Soros International House direktorė)
Jonė Sikorskienė, Vilnius (Vilniaus darbo rinkos mokymo
ir konsultavimo tarnybos direktorė)
Roma Vilimienė, Vilnius (LSŠA valdybos pirmininkė)
Revizijos komisijos nariai
Vita Krivickienė, Kaunas
Rita Račiulaitytė, Vilnius
Laimė Valotkienė, Vilnius